

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 9.4.2019
COM(2019) 175 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ**

Τέτατη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος του έργου της Ενεργειακής Ένωσης της Επιτροπής Juncker¹ είναι να εξασφαλισθεί στους καταναλωτές της ΕΕ ασφαλής, βιώσιμη, ανταγωνιστική και οικονομικά προσιτή ενέργεια με την αναθεώρηση των πολιτικών της Ευρώπης για την ενέργεια και το κλίμα. Το έργο περιέχει επίσης τη δέσμευση να καταστήσει παγκοσμίως την ΕΕ πρωτοπόρα στον τομέα της ανανεώσιμης ενέργειας, να τεθεί ως προτεραιότητα η ενεργειακή απόδοση και να συνεχισθούν οι παγκόσμιες προσπάθειες για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Τέσσερα χρόνια αργότερα, η Ενεργειακή Ένωση αποτελεί πραγματικότητα. Με την ισχυρή υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των κρατών μελών και των ενδιαφερόμενων μερών, η Ενεργειακή Ένωση έκανε την Ευρώπη πιο ανθεκτική και εκσυγχρονίσθηκε διεξοδικά η ευρωπαϊκή πολιτική για την ενέργεια και το κλίμα με ορισμένους βασικούς τρόπους.

Πρώτον, οδήγησε σε ένα ολοκληρωμένο και νομικά δεσμευτικό πλαίσιο για την επίτευξη των στόχων της συμφωνίας του Παρισιού, ενώ παράλληλα συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας και βιομηχανίας. Η Ενεργειακή Ένωση περιλαμβάνει ένα **πλαίσιο διακυβέρνησης**, το οποίο θα καταστήσει δυνατό στα κράτη μέλη και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εργάζονται από κοινού για την χάραξη των πολιτικών και των μέτρων που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων μας για το κλίμα και την ενέργεια. Είναι επίσης άρρηκτα συνδεδεμένη με το ευρύτερο πλαίσιο των προτεραιοτήτων της ΕΕ. Η Ενεργειακή Ένωση συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης και στην υλοποίηση των θεματολογίων για την κυκλική οικονομία και την ποιότητα του αέρα. Συνδέεται στενά με τις πολιτικές για την Ένωση Κεφαλαιαγορών, την ψηφιακή ενιαία αγορά, το νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη, το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη και την Ένωση Ασφάλειας.

Δεύτερον, αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση της Ενεργειακής Ένωσης επέτρεψε στην ΕΕ να θέσει σαφείς και φιλόδοξους στόχους για το 2030 όσον αφορά την ανανεώσιμη ενέργεια και την ενεργειακή απόδοση. Έδωσε τη δυνατότητα στην ΕΕ να χαράζει πολιτικές εξίσου φιλόδοξες για την καθαρή κινητικότητα, καθώς και για τις εκπομπές από τα καινούργια αυτοκίνητα, τα ημιφορτηγά και τα φορτηγά. Αποτέλεσε επίσης στέρεη βάση για τις εργασίες που αφορούν μια σύγχρονη και ευημερούσα οικονομία κλιματικά ουδέτερη έως το 2050. Το όραμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2050² οδήγησε σε ένα πλαίσιο για τη μελλοντική πολιτική για το κλίμα και την ενέργεια, η οποία θα θέσει την Ευρώπη σε πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα, ενώ παράλληλα θα προσφέρει σημαντικά οφέλη στην οικονομία και την ποιότητα διαβίωσης των λαών της³.

Τρίτον, η Ενεργειακή Ένωση συνδυάζει ένα πλήρως επικαιροποιημένο κανονιστικό πλαίσιο με ένα όραμα για τις πολιτικές που απαιτούνται από σήμερα έως το 2050. Το εν λόγω πλαίσιο παρέχει τη βεβαιότητα που απαιτείται για υψηλής ποιότητας καινοτόμες επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας της ΕΕ και τη δημιουργία τοπικών θέσεων εργασίας. Υπάρχουν σήμερα περισσότερες από 4 εκατομμύρια «πράσινες» θέσεις

¹ Στρατηγική-πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή - (COM(2015) 080 final), 25 Φεβρουαρίου 2015.

² Ένας καθαρός πλανήτης για όλους — Ένα ευρωπαϊκό στρατηγικό μακροπρόθεσμο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και ουδέτερη από κλιματική άποψη οικονομία (COM (2018) 773 final), 28 Νοεμβρίου 2018.

³ Βλ. επίσης: 10 trends reshaping climate and energy, European Political Strategy Centre, 3 December 2018. https://ec.europa.eu/epsc/sites/epsc/files/epsc_-_10_trends_transforming_climate_and_energy.pdf.

εργασίας» στην ΕΕ, ενώ η ενεργειακή μετάβαση παρέχει σαφείς ευκαιρίες για τη δημιουργία περισσότερων. Περισσότερες πράσινες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν από τις επενδύσεις της ΕΕ με τα κονδύλια πολιτικής συνοχής, τα κονδύλια για την έρευνα και την καινοτομία, το σχέδιο Juncker και τις πρόσφατες πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για βιώσιμη χρηματοδότηση. Η Ενεργειακή Ένωση στηρίζει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας με την προώθηση της καινοτομίας, η οποία δημιουργεί ένα παγκόσμιο πλεονέκτημα πρωτοπορίας. Η Ενεργειακή Ένωση προωθεί επίσης τη δημιουργία ευρωπαϊκών αξιακών αλυσίδων σε κρίσιμους και αναδυόμενους τομείς, όπως οι συσσωρευτές και το υδρογόνο.

Τέταρτον, η Ενεργειακή Ένωση έχει στο επίκεντρό της την εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, η οποία είναι καίριας σημασίας για τον εφοδιασμό όλων των πολιτών με ασφαλή, βιώσιμη, ανταγωνιστική και οικονομικά προσιτή ενέργεια. Οι επενδύσεις σε ευφυείς υποδομές, μεταξύ των οποίων είναι οι διασυνοριακές διασυνδέσεις, και οι κοινές ρυθμίσεις για την πρόληψη και τη διαχείριση πιθανών διαταραχών, έχουν αυξήσει την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και έχουν βελτιώσει τη συνολική ανθεκτικότητα του ενεργειακού συστήματος της ΕΕ σε εξωτερικούς ενεργειακούς κλυδωνισμούς. Οι επενδύσεις αυτές έχουν επίσης προετοιμάσει το δίκτυο της ΕΕ για το μεταβαλλόμενο ενεργειακό σύστημα. Παράλληλα, με τις πρόσφατες αλλαγές στον σχεδιασμό της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας η πρόσβαση στην εν λόγω αγορά θα καταστεί πιο ανταγωνιστική, θα εξασφαλισθεί οικονομικά αποδοτική ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και θα προκύψει μεγαλύτερο όφελος για τους καταναλωτές, οι οποίοι θα είναι σε θέση να προσφέρουν την παραγωγή και την ευελιξία τους στην αγορά.

Πέμπτον, παράλληλα με το κανονιστικό πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει σε εφαρμογή ένα διευκολυντικό πλαίσιο υποστηρικτικών μέτρων για την αντιμετώπιση κοινωνικών, βιομηχανικών και άλλων προβλημάτων. Με τα μέτρα αυτά επιδιώκεται να επιτραπεί στους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τις πόλεις και τους δημιουργούς/φορείς καινοτομίας να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην ενεργειακή μετάβαση. Οι νέες πρωτοποριακές προσεγγίσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποδεικνύονται αποτελεσματικές, ιδίως όσον αφορά τη συμβολή στη δημιουργία ευρωπαϊκής βιομηχανίας συσσωρευτών, τη στήριξη των περιφερειών εξόρυξης άνθρακα που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο, ή όσον αφορά την παροχή μέσων και των κινήτρων στις πόλεις για να κλιμακώσουν τη δράση τους για το κλίμα και την ενέργεια. Το ευνοϊκό πλαίσιο θα είναι καίριας σημασίας για την κινητοποίηση των επενδύσεων που είναι απαραίτητες για να αξιοποιηθεί πλήρως η ενεργειακή μετάβαση και να διασφαλιστεί ότι η μετάβαση είναι δίκαιη και κοινωνικά αποδεκτή για όλους. Οι κοινωνικές επιπτώσεις αυτών των αλλαγών πρέπει να ενταχθούν εξαρχής στη διαδικασία χάραξης πολιτικής και όχι εκ των υστέρων.

Τέλος, η Ενεργειακή Ένωση έχει επιτρέψει στην ΕΕ να μιλά με μία φωνή στη διεθνή σκηνή. Η ΕΕ μπόρεσε να διαδραματίσει πραγματικά ηγετικό ρόλο στο θέμα του κλίματος, καθώς υπήρξε βασικός παράγοντας της συμφωνίας του Παρισιού, εξασφάλισε την έναρξη ισχύος της συμφωνίας σε χρόνο ρεκόρ και έθεσε σε εφαρμογή τη συμφωνία μέσω του εγχειριδίου κανόνων της Katowice, το οποίο εγκρίθηκε στα τέλη Δεκεμβρίου του 2018. Στη διαδικασία αυτή, η αξιοπιστία της ΕΕ στηρίζεται σε συγκεκριμένη δράση και στην έγκριση της πλήρους νομοθετικής δέσμης που απαιτείται για την εκπλήρωση της δέσμευσης που ανέλαβε το 2030 στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού. Σε συμφωνία με τη σταθερή της προσήλωση στην πολυμέρεια, η ενότητα και η αποφασιστικότητα της ΕΕ είναι καίριας σημασίας για να διατηρηθεί διεθνώς η εμπιστοσύνη στο καθεστώς για το κλίμα, το οποίο δοκιμάστηκε από το κενό ηγεσίας μετά την αποχώρηση των ΗΠΑ το 2017 από το εν λόγω καθεστώς. Η Ευρώπη συνέχισε τη στενή διεθνή συνεργασία όσον αφορά τις πολιτικές για το

κλίμα και την ενέργεια. Παραδείγματος χάρη, το 2017 συνεργάστηκε με την Κίνα για την έναρξη πανεθνικού συστήματος εμπορίας εκπομπών.

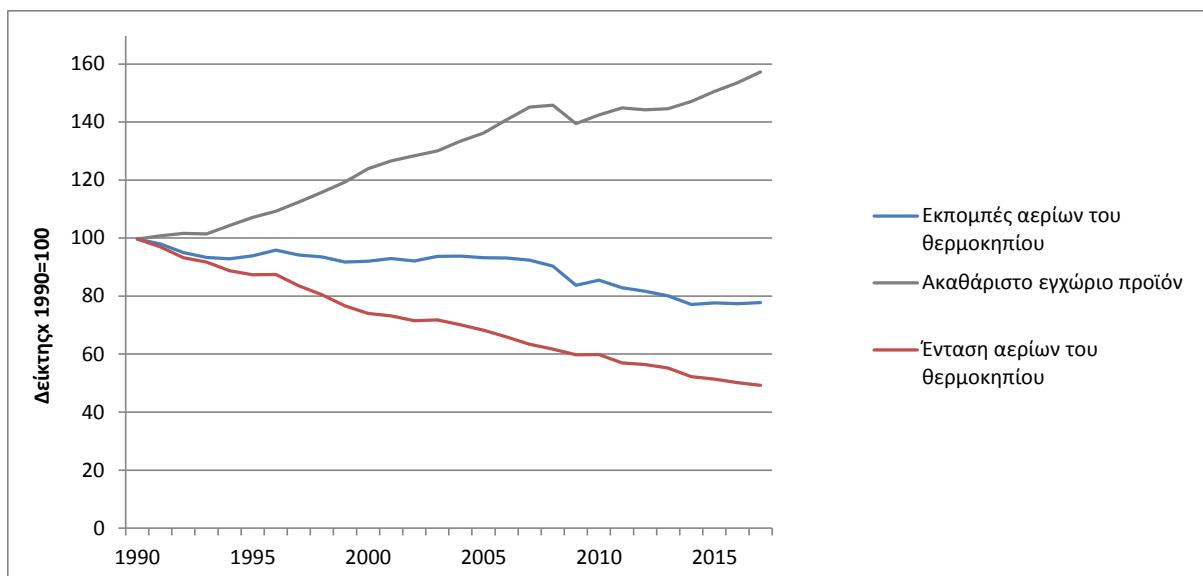
Με την εδραίωση αυτού του σύγχρονου πλαισίου διακυβέρνησης της πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα κράτη μέλη εργάζονται τώρα για να ολοκληρώσουν και να αναβαθμίσουν τις εθνικές τους πολιτικές. Η Ενεργειακή Ένωση διασφαλίζει ότι όλα τα κράτη μέλη θα προχωρήσουν μαζί, καθώς συμφώνησαν να οριστικοποιήσουν τα εθνικά τους σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα έως τα τέλη του 2019. Τα εν λόγω σχέδια θα βασίζονται σε εθνικές δημόσιες διαβουλεύσεις και στις παρατηρήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα αρχικά σχέδια, τα οποία έχουν πλέον υποβάλει επισήμως όλα τα κράτη μέλη. Το κοινό πλαίσιο προωθεί την αμοιβαία μάθηση και μεγιστοποιεί τις ευκαιρίες περιφερειακής συνεργασίας. Δίνει επίσης το έναυσμα για μάθηση στην πράξη, καθώς η Ενεργειακή Ένωση προγραμματίζει τακτικά «σημεία ελέγχου» για την επανεξέταση και τη συλλογική βελτίωση των πολιτικών. Η διαχείριση αυτού του επαναλαμβανόμενου διαλόγου θα αποτελέσει βασική πρόκληση για το 2019 και βασικό στοιχείο για να εξασφαλιστεί ότι η Ενεργειακή Ένωση θα αποφέρει συλλογικά όλα τα οφέλη της.

Πέραν της πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα, αντικείμενο της Ενεργειακής Ένωσης είναι ο διαρθρωτικός εκσυγχρονισμός της ευρωπαϊκής οικονομίας. Προωθεί τη διαρθρωτική μεταρρύθμιση της χρήσης της ενέργειας και των πόρων σε όλους τους βασικούς τομείς: την ενέργεια, στο επίκεντρο, τα κτίρια, τις μεταφορές, τη βιομηχανία, τη γεωργία, και γενικότερα τη χρήση γης. Η Ενεργειακή Ένωση αποτελεί επίσης επενδυτική στρατηγική, η οποία έχει θετικές επιπτώσεις στην οικονομία και την απασχόληση, ενώ παράλληλα συνεκτιμά τον αντίκτυπό της στις ευάλωτες περιοχές και ανθρώπους. Καθώς εστιάζεται στην απόδοση και τους εσωτερικούς ενεργειακούς πόρους, θα ενισχύσει τη θέση της ΕΕ στις παγκόσμιες αγορές.

II. ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

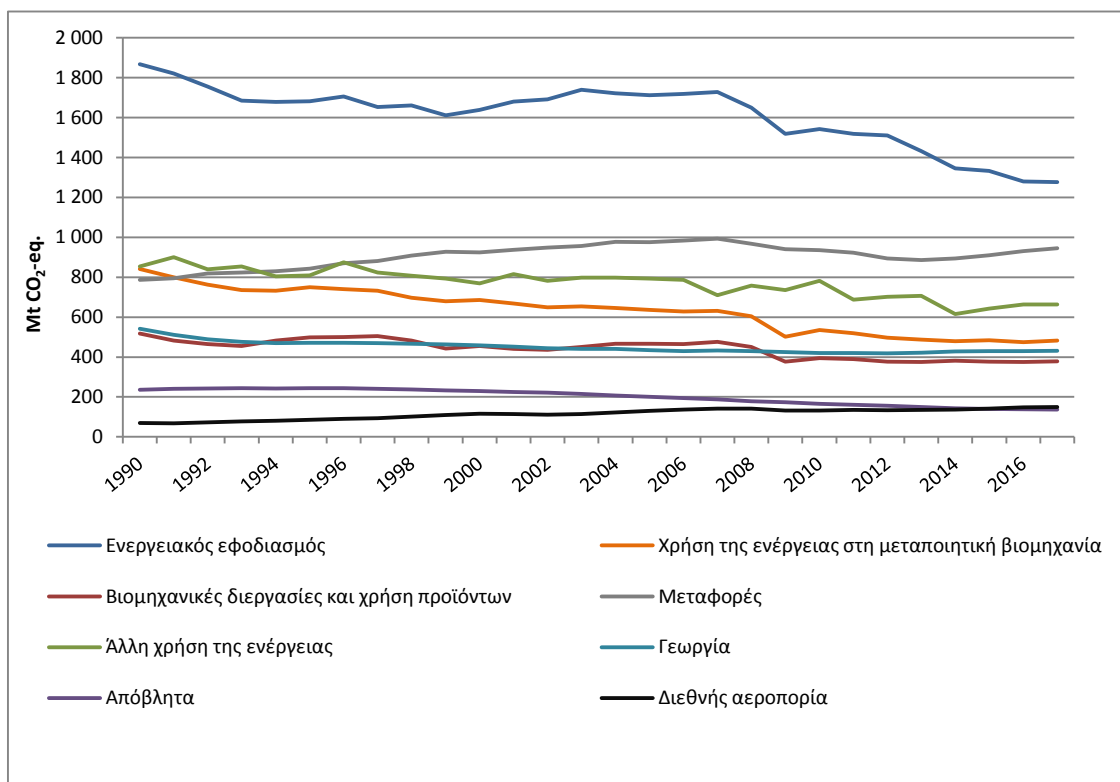
Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και η κατανάλωση ενέργειας αποσυνδέονται ολοένα και περισσότερο από την οικονομική ανάπτυξη. Η μετάβαση σε μια σύγχρονη οικονομία με χαμηλές ανθρακούχους εκπομπές και αποδοτική από ενεργειακή άποψη έχει δρομολογηθεί και η Ευρώπη βρίσκεται σε αξιόπιστη πορεία για την τήρηση των δεσμεύσεων της συμφωνίας του Παρισιού. Η ΕΕ είναι πλέον στη σωστή πορεία για να επιτύχει τον στόχο της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για το 2020 (δηλ. μείωση των εκπομπών κατά 20 % έως το 2020 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990). Από το 1990 έως το 2017, η οικονομία της ΕΕ σημείωσε ανάπτυξη 58%, ενώ οι εκπομπές μειώθηκαν κατά 22%, σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία που υπέβαλαν τα κράτη μέλη⁴ (Διάγραμμα 1).

⁴ Ετήσια απογραφή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα αέρια του θερμοκηπίου 1990-2016 (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος), προσεγγιστική απογραφή των αερίων θερμοκηπίου της ΕΕ 2017 (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος), Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν από την βάση ετήσιων μακροοικονομικών δεδομένων της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Annual European Union greenhouse gas inventory 1990–2016 (European Environment Agency), approximated EU greenhouse gas inventory 2017 (European Environment Agency), Gross Domestic Product from the Annual Macro-Economic Database of the European Commission's Directorate General for Economic and Financial Affairs.

Διάγραμμα 1: Μεταβολές του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της ΕΕ (σε πραγματικούς όρους), των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ (ΑΘ) και της έντασης των ΑΘ στην οικονομία της ΕΕ

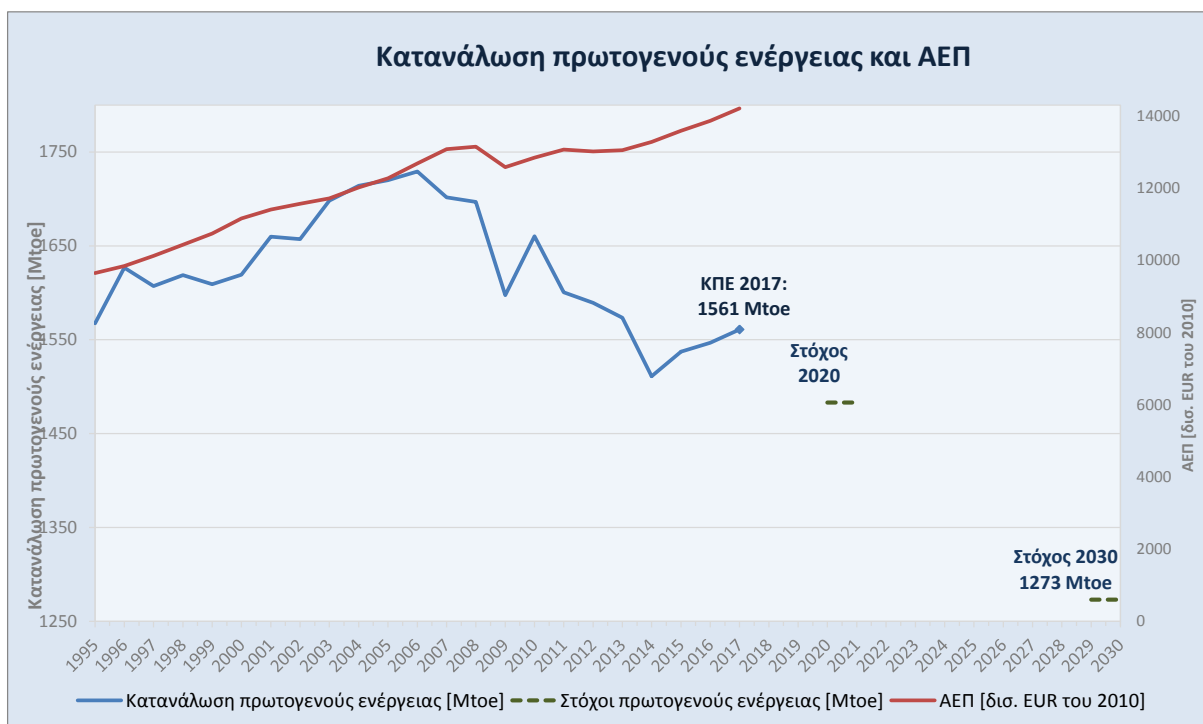
Από το 1990, οι εκπομπές έχουν μειωθεί σε όλους τους τομείς της οικονομίας με εξαίρεση τις μεταφορές. Η πιο έντονη μείωση των εκπομπών σημειώθηκε στον ενεργειακό εφοδιασμό (Διάγραμμα 2). Η οικονομική ανάπτυξη εξαρτάται λιγότερο από την κατανάλωση ενέργειας (Διάγραμμα 3). Τόσο η ενεργειακή παραγωγικότητα όσο και η ένταση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την κατανάλωση ενέργειας βελτιώνονται συνεχώς στην ΕΕ, κυρίως χάρη σε μέτρα ενεργειακής απόδοσης στα κράτη μέλη.

Διάγραμμα 2: Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ ανά τομέα την περίοδο 1990-2016

Ωστόσο, χρειάζονται περαιτέρω οι προσπάθειες για να επιτευχθεί ο στόχος της ενεργειακής απόδοσης για το 2020. Η πλέον πρόσφατη ανάλυση⁵ δείχνει ότι, μετά τη σταδιακή μείωση από το 2007 έως το 2014, η κατανάλωση ενέργειας άρχισε να αυξάνεται τα τελευταία χρόνια και είναι πλέον ελαφρά υψηλότερη από τη γραμμική πορεία των στόχων για το 2020. Αυτό οφείλεται στις καιρικές διακυμάνσεις και ιδίως στα ψυχρότερα έτη 2015 και 2016, αλλά και στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και στις χαμηλές τιμές του πετρελαίου. Η ενεργειακή ένταση στη βιομηχανία συνέχισε να βελτιώνεται σε ποσοστό 22 % από το 2005 έως το 2017 και η εξοικονόμηση ενέργειας συνέβαλε όντως στην αντιστάθμιση μέρους των συνεπειών αυτών των αυξήσεων. Ωστόσο, η εν λόγω εξοικονόμηση δεν άρκεσε για να διατηρηθεί η συνολική κατανάλωση σε πτωτική πορεία. Ενώ ο στόχος της ενεργειακής απόδοσης για το 2020 εξακολουθεί να είναι εφικτός, η συνεχής αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας θα μπορούσε να τον θέσει σε κίνδυνο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέστησε μια ειδική ομάδα με τα κράτη μέλη για την εντατικοποίηση των προσπαθειών και την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού ενεργειακής απόδοσης.

Στον τομέα των μεταφορών, η κατανάλωση ενέργειας και οι εκπομπές μειώθηκαν από το 2007 έως το 2013, σήμερα όμως έχουν επανέλθει σε γενικές γραμμές στα επίπεδα του 2005. Ο θετικός αντίκτυπος των πολιτικών αποδοτικότητας (και, σε πιο περιορισμένο βαθμό, ο θετικός αντίκτυπος της στροφής που σημειώθηκε στους τρόπους μεταφοράς) υπερκαλύφθηκε από την αύξηση της δραστηριότητας στον τομέα των μεταφορών και τη χαμηλή αξιοποίηση της μεταφορικής ικανότητας στις οδικές εμπορευματικές μεταφορές.

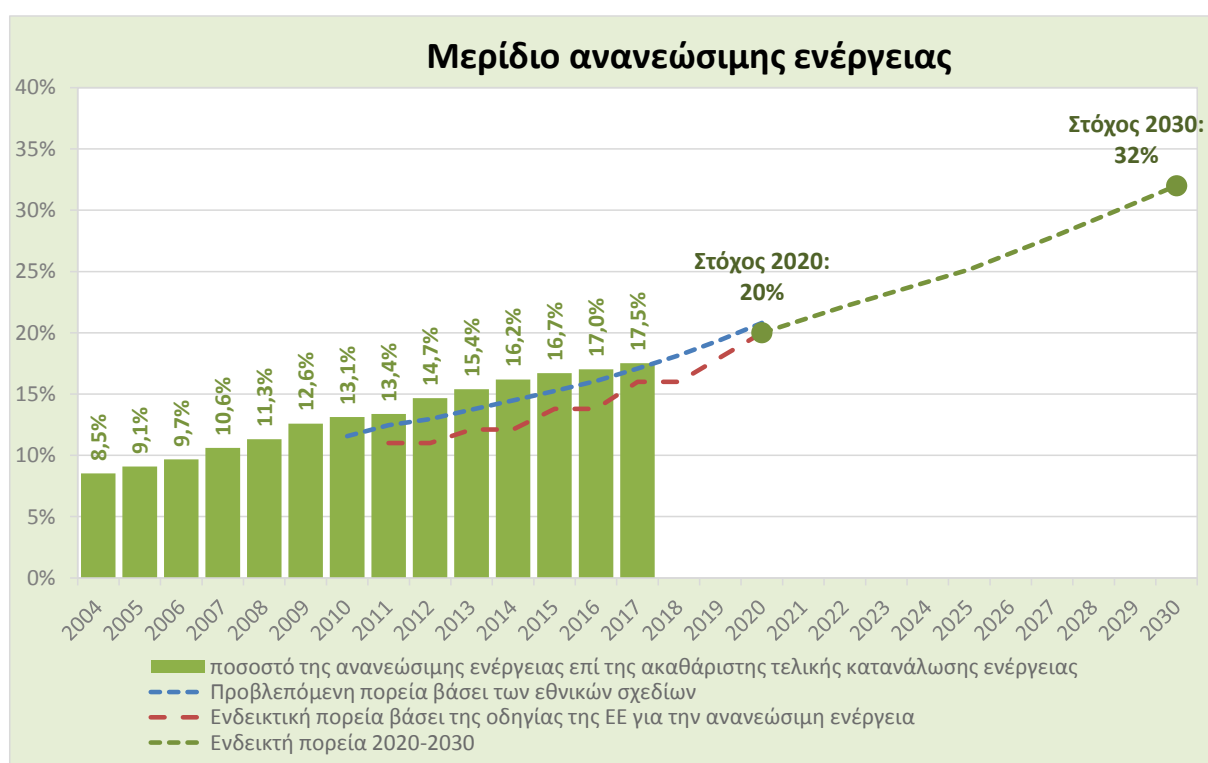

Διάγραμμα 3: Μεταβολές στο ΑΕΠ της ΕΕ και στην κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας

Η ισχυρή αύξηση συνεχίστηκε στον τομέα της ανανεώσιμης ενέργειας με άνιση όμως εξάπλωση. Από το 2014, το μερίδιο της ανανεώσιμης ενέργειας στο ενεργειακό μείγμα της

⁵ Βλ. έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο – αξιολόγηση το 2018 της προόδου που σημείωσαν τα κράτη μέλη όσον αφορά τους εθνικούς στόχους ενεργειακής απόδοσης για το 2020 και στην εφαρμογή της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 24 παράγραφος 3 της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση (COM(2019)224 final), 9 Απριλίου 2019.

ΕΕ έχει αυξηθεί σημαντικά, φθάνοντας το 2017 σε 17,5 %⁶. Οι επενδύσεις στην ανανεώσιμη ενέργεια κατευθύνονται όλο και περισσότερο από τις αποφάσεις της αγοράς και τα κράτη μέλη χορηγούν ολοένα και περισσότερο στήριξη στην ανανεώσιμη ενέργεια με ανταγωνιστικές διαδικασίες υποβολής προσφορών και διασφαλίζουν ότι οι εγκαταστάσεις παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας ενσωματώνονται στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, όπως απαιτείται από τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις⁷. Το γεγονός αυτό έχει μειώσει σημαντικά το κόστος της εξάπλωσης της ανανεώσιμης ενέργειας⁸. Ωστόσο, η διείσδυση της ανανεώσιμης ενέργειας ποικίλλει ανάλογα με τον τομέα, φθάνοντας σε 30,8 % στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, μόνον όμως σε 19,5 % στον τομέα της θέρμανσης και της ψύξης και σε 7,6 % στον τομέα των μεταφορών. Ο ρυθμός αύξησης του μεριδίου της ανανεώσιμης ενέργειας επιβραδύνθηκε επίσης από το 2014. Παρά το γεγονός ότι η ΕΕ βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη των στόχων της για το 2020 όσον αφορά την ανανεώσιμη ενέργεια, θα πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες για να διασφαλιστεί η επίτευξη των στόχων για το 2030 (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4: Μερίδια της ανανεώσιμης ενέργειας στην ακαθάριστη κατανάλωση τελικής ενέργειας της ΕΕ ως προς την οδηγία για την ανανεώσιμη ενέργεια (ΑΠΕ) και πορείες των εθνικών σχεδίων δράσης για την ανανεώσιμη ενέργεια⁹

⁶ Βλ. έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Έκθεση προόδου για την ανανεώσιμη ενέργεια (COM(2019)225 final), 9 Απριλίου 2019.

⁷ Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις όσον αφορά το περιβάλλον και την ενέργεια για την περίοδο 2014-2020, ΕΕ C 200 της 28.6.2014, σ. 1.

⁸ Παραδείγματος χάρη, στη Γερμανία τα επίπεδα στήριξης των ηλιακών φωτοβολταϊκών μονάδων είχαν καθοριστεί διοικητικά σε περίπου 9 cEUR/kWh το 2015. Οι διαγωνισμοί συνέβαλαν στη μείωση του κόστους σε κάτω από 5 cEUR/kWh το 2018.

⁹ Τα εθνικά σχέδια δράσης για την ανανεώσιμη ενέργεια είναι λεπτομερείς εκθέσεις που υποβάλλουν τα κράτη μέλη με αντικείμενο τις δεσμεύσεις και τις πρωτοβουλίες τους για την ανάπτυξη της ανανεώσιμης ενέργειας σύμφωνα με το άρθρο 24 της οδηγίας 2009/28/EK για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.

Το 2017, 11 κράτη μέλη¹⁰ είχαν ήδη μερίδιο ανανεώσιμης ενέργειας μεγαλύτερο από τους στόχους τους για το 2020. Επιπλέον, 21 κράτη μέλη¹¹ πέτυχαν ή υπερέβησαν τη μέση ενδεικτική πορεία τους βάσει της οδηγίας για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές¹² κατά τη διετή περίοδο 2017-2018. Τα υπόλοιπα 7 κράτη μέλη¹³ χρειάστηκε να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να συμμορφωθούν με τη μέση πορεία 2017-2018 προς το 2020.

Ωστόσο, σε 11 κράτη μέλη¹⁴, οι πολιτικές που προγραμματίζονται ή εφαρμόζονται προς το παρόν για να προωθηθεί η ανανεώσιμη ενέργεια φαίνονται ανεπαρκείς για να επιτευχθεί η ενδεικτική πορεία τους εάν ληφθεί υπόψη μόνον ο εσωτερικός εφοδιασμός, χωρίς μηχανισμούς συνεργασίας¹⁵. Επιπλέον, σε 7 κράτη μέλη¹⁶, υπάρχει κάποια αβεβαιότητα σχετικά με το αν θα επιτύχουν τους στόχους για την ανανεώσιμη ενέργεια για το 2020.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι για την ανανεώσιμη ενέργεια για το 2020 και να διατηρηθούν τα επίπεδα αυτά ως βάση αναφοράς από το 2021 και μετά, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την ανάπτυξη της ανανεώσιμης ενέργειας και τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Επιπλέον, όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα χρήσης των στατιστικών μεταβιβάσεων, όπως προβλέπεται στην οδηγία για την ανανεώσιμη ενέργεια¹⁷, είτε για να εξασφαλίσουν την επίτευξη του στόχου όταν υπάρχει έλλειμμα είτε για να πωλούν τα δυνητικά τους πλεονάσματα σε άλλα κράτη μέλη. Η Επιτροπή είναι πρόθυμη εν προκειμένω να υποστηρίξει τα κράτη μέλη.

Πολλές δράσεις βρίσκονται σε εξέλιξη σε όλη την ΕΕ στο θέμα αυτό. Οι εν λόγω δράσεις πραγματοποιούνται μέσω της ειδικής ομάδας για την ενεργειακή απόδοση, την οποία δρομολόγησε η Επιτροπή, τις νέες δημοπρασίες ανανεώσιμης ενέργειας που ανακοίνωσαν διάφορα κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων η Γαλλία, οι Κάτω Χώρες, η Πορτογαλία, και την ευρύτερη χρήση εταιρικών συμφωνιών αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των οποίων οι ευρωπαϊκές εταιρείες αγόρασαν το 2018 δυναμικότητα ρεκόρ αιολικής ενέργειας.

Σημειώθηκε πρόοδος προς μια πιο ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας. Οι διασυνοριακές εμπορικές συναλλαγές ενέργειας πραγματοποιούνται πλέον πιο ελεύθερα (καίτοι ακόμη όχι επαρκώς ελεύθερα)¹⁸, με βάση τις οδηγίες για τις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου¹⁹, καθώς και με την επιβολή της αντιμονοπωλιακής

¹⁰ Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Κροατία, Ιταλία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Φινλανδία και Σουηδία.

¹¹ Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Κροατία, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Αυστρία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Φινλανδία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο.

¹² Οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ΕΕ L 140, σ. 16-62.

¹³ Βέλγιο, Γαλλία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πολωνία και Σλοβενία.

¹⁴ Βέλγιο, Ιρλανδία, Ελλάδα, Γαλλία, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία και Πορτογαλία και Ηνωμένο Βασίλειο.

¹⁵ Βλ. έκθεση προόδου των κρατών μελών προς τους οικείους ενδεικτικούς στόχους ανανεώσιμης ενέργειας για το 2020.

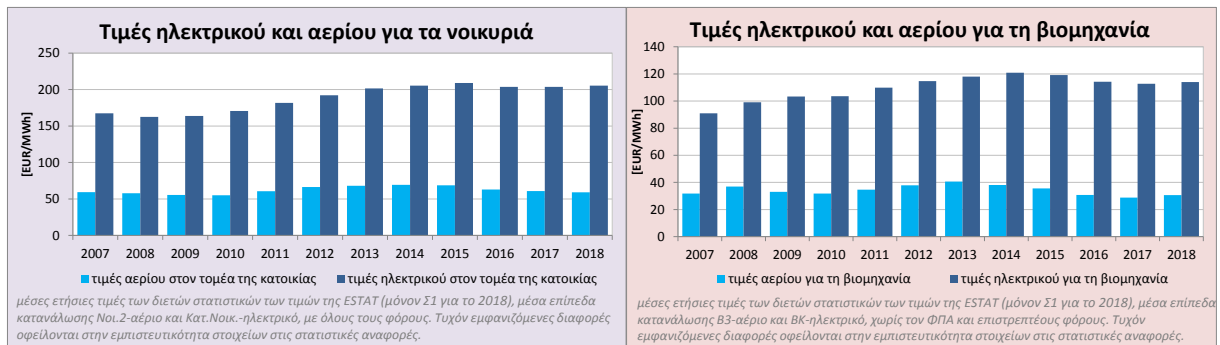
¹⁶ Αυστρία, Γερμανία, Ισπανία, Λετονία, Ρουμανία, Σλοβενία και Σλοβακία.

¹⁷ Οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ, ΕΕ L 140 της 5.6.2009, σ. 16-62.

¹⁸ Βλ. ετήσιες εκθέσεις του Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας/Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER/CEER) σχετικά με τα αποτελέσματα της παρακολούθησης των εσωτερικών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου το 2017, Σεπτέμβριος 2018: https://acer.europa.eu/Official_documents/Publications/Pages/Publication.aspx.

¹⁹ Οδηγία 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ΕΕ L 211 της 14.8.2009, σ. 55-93 και

νομοθεσίας²⁰. Οι αποφάσεις για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας έχουν ιδίως προσφέρει στους πελάτες στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη ένα αποτελεσματικό εργαλείο για να εξασφαλίζουν την πρόσβασή τους σε ανταγωνιστικότερες τιμές φυσικού αερίου. Όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, η μετρήσιμη μείωση των τιμών χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας κατά 6,4 % μεταξύ 2010 και 2017 συνέβαλε σε μείωση του κόστους της ενέργειας για τα νοικοκυριά και τη βιομηχανία κατά 6 % και 30 %, αντίστοιχα. Ωστόσο, η αύξηση των τελών δικτύου, καθώς και των φόρων και των εισφορών, οδήγησε σε μέση αύξηση των τελικών τιμών καταναλωτή κατά 19,3 % για τα νοικοκυριά και 8,7 % για τους βιομηχανικούς καταναλωτές ανά την ΕΕ την ίδια περίοδο (βλ. Διάγραμμα 5). Οι σχετικοί με την ενέργεια φόροι και εισφορές αντιπροσωπεύουν έως και το 40 % των λιανικών τιμών ενέργειας για τα νοικοκυριά.

Διάγραμμα 5: Μεταβολές των τιμών ενέργειας για τα νοικοκυριά και τη βιομηχανία (πηγή: Eurostat)

Η ποιότητα του αέρα έχει σημειώσει πρόοδο, χρειάζεται όμως περαιτέρω βελτίωση. Χάρη στις από κοινού προσπάθειες της ΕΕ και των κρατών μελών, οι εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων έχουν μειωθεί στην ΕΕ τις τελευταίες δεκαετίες, με εξαίρεση την αμμωνία (Διάγραμμα 6). Η τάση αυτή συνέβαλε στη βελτίωση της ποιότητας του αέρα. Οδήγησε επίσης σε μείωση του αριθμού των ζωνών ποιότητας του αέρα που υπερβαίνουν τις οριακές τιμές της ΕΕ για τα σωματίδια, και σε μείωση του εκτιμώμενου ποσοστού πρόωρων θανάτων λόγω της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, σε περίπου 400 000 στις τελευταίες εκτιμήσεις²¹. Οι εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων στην ΕΕ προβλέπεται ότι θα συνεχίσουν να μειώνονται, καθώς τα κράτη μέλη εφαρμόζουν μέτρα για την εκπλήρωση των εθνικών τους δεσμεύσεων σχετικά με τις μειώσεις των εκπομπών ρύπων για το 2020 και το 2030 και μετά²². Η εφαρμογή διαφόρων πολιτικών της Ενεργειακής Ένωσης καθιστά τις εν λόγω μειώσεις εκπομπών ευκολότερες και λιγότερο δαπανηρές στην επίτευξή τους - παραδείγματος χάρι, μειώσεις στη χρήση άνθρακα, μέτρα ενεργειακής απόδοσης για την αντικατάσταση μη

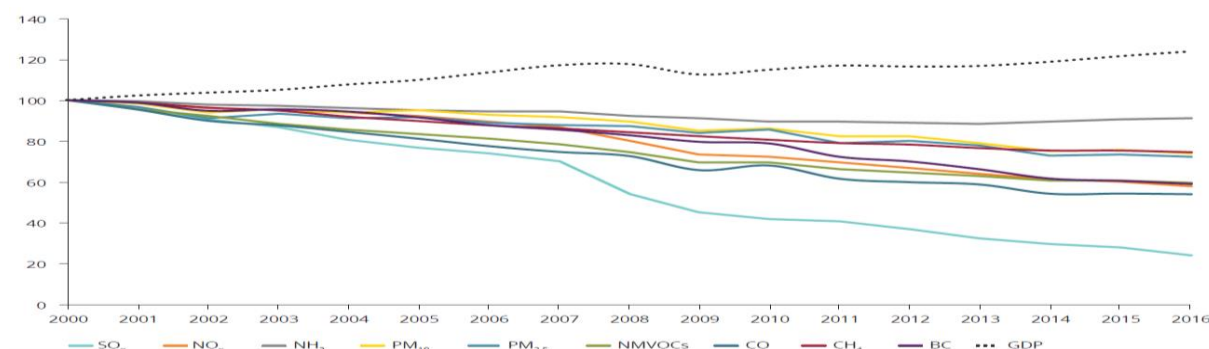
οδηγία 2009/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου, ΕΕ L 211 της 14.8.2009, σ. 94-136.

²⁰ Η Επιτροπή έχει εκδώσει πολυάριθμες αντιμονοπωλιακές αποφάσεις, οι οποίες συνέβαλαν στην απρόσκοπτη ροή ενέργειας στην εσωτερική αγορά στις αγορές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, και πιο πρόσφατα εξέδωσε τις ακόλουθες αποφάσεις: [AT.39816 Gazprom commitment decision](#), [AT.40461 DE-DK Interconnectors commitment decision](#), [AT.39849 BEH Gas prohibition decision](#).

²¹ Βλ.: <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2018>.

²² Οδηγία (ΕΕ) 2016/2284 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2016, σχετικά με τη μείωση των εθνικών εκπομπών ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων, ΕΕ L 344 της 17.12.2016, σ. 1-31.

αποδοτικού εξοπλισμού θέρμανσης, καθώς και για την ανάπτυξη πιο βιώσιμων μέσων μεταφοράς²³.

Διάγραμμα 6: Αλλαγές στις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων στην ΕΕ²⁴, ως ποσοστό των επιπέδων του 2000

Το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ είναι πιο ισχυρό. Η έναρξη λειτουργίας του αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς τον Ιανουάριο του 2019 και η έγκριση της μεταρρύθμισης του συστήματος εμπορίας εκπομπών για την περίοδο μετά το 2020 στις αρχές του 2018 ενίσχυσαν σημαντικά την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών (Διάγραμμα 7). Με το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς θα αντιμετωπισθεί το τρέχον πλεόνασμα δικαιωμάτων εκπομπών ύψους 1,65 δισεκατομμυρίων και θα βελτιωθεί η ανθεκτικότητα του συστήματος σε μείζονες κλυδωνισμούς στο μέλλον με την προσαρμογή της προσφοράς δικαιωμάτων προς πλειστηριασμό. Το ισχυρότερο μήνυμα σχετικά με την τιμή των ανθρακούχων εκπομπών ενισχύει ήδη την εμπιστοσύνη σε μεγαλύτερη ανάπτυξη και εξάπλωση των τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Σύμφωνα με αναλυτές της αγοράς, το αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς θα διατηρήσει τις επιπτώσεις του στην αγορά ανθρακούχων εκπομπών την επόμενη δεκαετία με τις τιμές των ανθρακούχων εκπομπών σε παρόμοιο ή υψηλότερο επίπεδο. Αυτό συνδυάζεται με συγκεκριμένα μέτρα για την αποφυγή της διαρροής ανθρακούχων εκπομπών και την προστασία της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

²³ Έκθεση σχετικά με την πρώτη έκδοση της προοπτικής για καθαρό αέρα (COM (2018) 446 final), 7 Ιουνίου 2018.

²⁴ Το διάγραμμα αυτό αποτυπώνει τις σχετικές μεταβολές από το ένα έτος στο άλλο και συνεκτιμά τις μεταβολές στον αριθμό των κρατών μελών της ΕΕ με την πάροδο των ετών.

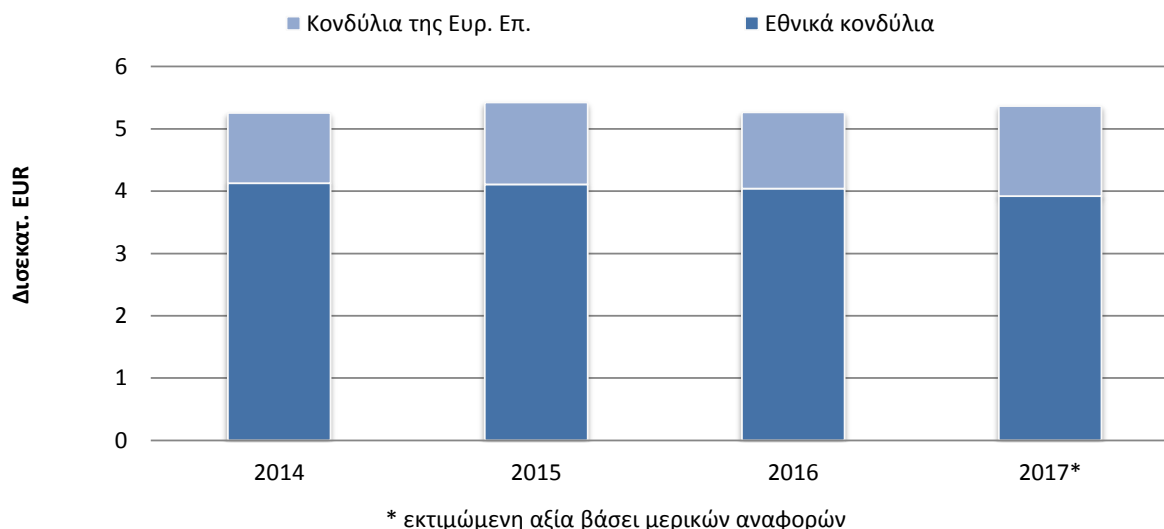
Διάγραμμα 7: Μεταβολές των τιμών των ανθρακούχων εκπομπών στην ευρωπαϊκή αγορά ανθρακούχων εκπομπών 2005-2018 (πηγή: ICE)

Οι δημόσιες επενδύσεις (σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο) στις προτεραιότητες της Ενεργειακής Ένωσης στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας ήταν σχετικά σταθερές την περίοδο 2014-2017. Οι δημόσιες επενδύσεις σε αυτές τις προτεραιότητες την περίοδο αυτή ανέρχονταν κατά μέσο όρο σε περίπου 5,3 δισεκατομμύρια EUR ετησίως (Διάγραμμα 8)²⁵. Με εθνική χρηματοδότηση ύψους 4,1 δισ. EUR ετησίως κατά μέσο όρο²⁶, το ερευνητικό πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» της ΕΕ και τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής ήταν καθοριστικά για να διατηρηθούν σταθερά οι επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία τα τελευταία 4 χρόνια. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επένδυση σχεδόν 2 δισ. EUR το 2020 στην έρευνα και την καινοτομία στον τομέα της καθαρής ενέργειας, ανταποκρινόμενη στη δέσμευσή της να διπλασιάσει τις δημόσιες επενδύσεις της στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας στον εν λόγω τομέα από το 2015 στο πλαίσιο της συμμετοχής της στην «αποστολή καινοτομίας». Ωστόσο, ο ιδιωτικός τομέας παραμένει η κύρια πηγή τέτοιων επενδύσεων, οι οποίες συνιστούν σταθερά άνω του 75% των επενδύσεων της ΕΕ στην έρευνα και την καινοτομία καθαρής ενέργειας και αύξησαν την ετήσια δαπάνη από περίπου 10 δισεκατομμύρια EUR σε περισσότερα 16 δισεκατομμύρια EUR μέσα σε μια δεκαετία. Η δημόσια χρηματοδότηση θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει βασικό ρόλο στον συντονισμό της έρευνας και στην κατεύθυνση των ιδιωτικών επενδύσεων σε προτεραιότητες συμβατές με το μακροπρόθεσμο στρατηγικό όραμά μας, μεταξύ άλλων μέσω της έξυπνης εξειδίκευσης. Αυτό θα συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της έρευνας και της εμπορικής εξάπλωσης και στην προσέλκυση νέων ιδιωτικών επενδύσεων με τεχνολογίες ελαχιστοποίησης των κινδύνων. Οι ισχυρές πολιτικές και τα προβλέψιμα μηνύματα των τιμών αποτελούν αναγκαίους όρους για την προώθηση της καινοτομίας στο οικοσύστημα καθαρής ενέργειας, το οποίο θα δώσει εντέλει ώθηση στις επενδύσεις στην έρευνα στον τομέα των τεχνολογιών καθαρής ενέργειας.

²⁵ Pasimeni, F.· Fiorini, A.· Γεωργακάκη, A.· Marmier, A.· Jimenez Navarro, J.P.· Asensio Bermejo, J. M. (2018): SETIS Research & Innovation country dashboards. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινό Κέντρο Ερευνών (ΚΚΕΡ).

²⁶ Ομοίως

Δημόσιες επενδύσεις στις προτεραιότητες Ε&Κ της Ενεργειακής Ένωσης

Διάγραμμα 8: Δημόσιες επενδύσεις στις προτεραιότητες της Ενεργειακής Ένωσης στην έρευνα και τις επενδύσεις 2014-2017 (πηγή: Κοινό Κέντρο Ερευνών)

III. ΕΝΑ ΦΙΛΟΔΟΞΟ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Υπό την παρούσα Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ΕΕ ενέκρινε με επιτυχία ένα εντελώς νέο νομοθετικό πλαίσιο για τις πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα²⁷. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατέληξαν σε συμφωνία σχετικά με την αναθεώρηση της νομοθεσίας της ΕΕ για το κλίμα, στην οποία περιλαμβάνεται η οδηγία για το σύστημα εμπορίας εκπομπών²⁸, τόσο για τις σταθερές εγκαταστάσεις όσο και για τις αεροπορικές μεταφορές, τον κανονισμό περί επιμερισμού των προσπαθειών²⁹ και τον κανονισμό για τη χρήση γης, την αλλαγή της χρήσης γης και τη δασοκομία³⁰. Συμφώνησαν επίσης επί των οκτώ νομοθετικών προτάσεων της δέσμης μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους»³¹ και επί δέκα προτάσεων για την κινητικότητα σύμφωνα με τη «Στρατηγική για την κινητικότητα χαμηλών εκπομπών»³².

Αυτό το αναλυτικό νομοθετικό πλαίσιο προσφέρει στην ΕΕ στέρεα βάση για την υλοποίηση των πολιτικών για το κλίμα και την ενέργεια από το 2030 και μετά. Το

²⁷ Παράλληλα, η Επιτροπή εξέδωσε μαζί με την παρούσα έκθεση ανακοίνωση σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο «Πιο αποτελεσματική και δημοκρατική λήψη αποφάσεων στην πολιτική της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα έως το 2025» (COM(2019)177 final, 9 Απριλίου 2019).

²⁸ Οδηγία (ΕΕ) 2018/410 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2018, για την ενίσχυση οικονομικά αποδοτικών μειώσεων των εκπομπών και την προώθηση επενδύσεων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, ΕΕ L 76 της 19.3.2018, σ. 3-27.

²⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/842 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, σχετικά με τις δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού, ΕΕ L 156 της 19.6.2018, σ. 26.

³⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/841 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, σχετικά με τη συμπερίληψη των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και των απορροφήσεων από δραστηριότητες χρήσης γης, αλλαγής χρήσης γης και δασοπονίας στο πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030, ΕΕ L 156 της 19.6.2018, σ. 1-25.

³¹ Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους (COM (2016) 860 final), 30 Νοεμβρίου 2016.

³² Ευρωπαϊκή στρατηγική για την κινητικότητα χαμηλών εκπομπών, COM(2016) 501 final, 20 Ιουλίου 2016.

πλαίσιο αυτό θα μας επιτρέψει να αντιμετωπίσουμε τις μελλοντικές προκλήσεις, όπως η ψηφιοποίηση, η ένταξη της ανανεώσιμης ενέργειας στην αγορά, και θα καταστήσει δυνατή μια ενεργειακή πολιτική προσανατολισμένη περισσότερο στον καταναλωτή. Η νομοθεσία πραγματεύεται τόσο διατομεακά στοιχεία προώθησης της δράσης για το κλίμα και την ενέργεια, όσο και ειδικές διατάξεις για τη δράση ανά τομέα, όπου απαιτείται. Η ΕΕ έστειλε επίσης ισχυρό μήνυμα σε άλλες χώρες του κόσμου ότι σκοπεύει να συνεχίσει να δίνει το καλό παράδειγμα. Αυτό το πράττει με τη λήψη συγκεκριμένων και φιλόδοξων μέτρων για την εκπλήρωση των δεσμεύσεών της και των στόχων προσαρμογής βάσει της συμφωνίας του Παρισιού. Το συμφωνηθέν πλαίσιο της ΕΕ περιέχει επίσης ρήτρες επανεξέτασης και διατάξεις που εγγυώνται την εκπλήρωση αυτών δεσμεύσεων. Το πλαίσιο αυτό θέτει την ΕΕ σε καλή πορεία προς μια οικονομία ουδέτερη ως προς το κλίμα έως το 2050.

Το επικαιροποιημένο νομοθετικό πλαίσιο καθορίζει ποσοτικοποιημένους στόχους και σαφή «κατεύθυνση πορείας» έως το 2030, παρέχοντας ένα σταθερό και προβλέψιμο περιβάλλον προγραμματισμού και επενδύσεων. Συγκεκριμένα, η ΕΕ αύξησε σημαντικά τη φιλοδοξία της θέτοντας νέους στόχους για το 2030, και ιδίως: μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στο εσωτερικό της κατά τουλάχιστον 40 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990· επίτευξη μεριδίου της ανανεώσιμης ενέργειας τουλάχιστον 32 %³³ και αύξηση της ενεργειακής απόδοσης κατά τουλάχιστον 32,5 %³⁴. Ο στόχος για τις διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας καθορίστηκε με σκοπό να βελτιωθεί η ασφάλεια εφοδιασμού έως το 2030 σε ποσοστό έως 15 % σε κάθε κράτος μέλος. Οι δεσμευτικοί στόχοι για το 2030 καθορίστηκαν επίσης με σκοπό τη μείωση των ανθρακούχων εκπομπών από τα αυτοκίνητα κατά 37,5 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2021³⁵, από τα ημιφορτηγά κατά 31 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2021³⁶ και από τα φορτηγά κατά 30 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2019.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΟ 2030— ΣΥΜΦΩΝΗΘΕΝΤΕΣ ΣΤΟΧΟΙ						
	ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΑΕΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	ΑΝΑΝΕΩΣΙΜ Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ	ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ	CO2 ΑΠΟ:
2020	-20%	20%	20%	10%	2014-2020 20%	
2030	≤ -40%	≤ 32%	≤ 32,5%	15%	2021-2027 25%	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ -37,5% Ημιφορτηγά - 31% Φορτηγά -30%

Ρήτρα αναδικής αναθεώρησης έως
το 2030

³³ Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 82-209.

³⁴ Οδηγία (ΕΕ) 2018/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για την ενεργειακή απόδοση, ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 210-230.

³⁵ Η νομοθεσία της ΕΕ προέβλεπε ήδη ότι μέχρι το 2021 ο μέσος όρος του στόλου, ο οποίος θα αρχίσει να ανανεώνεται από το 2020, θα ανέλθει για όλα τα νέα αυτοκίνητα σε 95 γραμμάρια CO₂ ανά χιλιόμετρο.

³⁶ Η νομοθεσία της ΕΕ προέβλεπε ήδη για το 2020 στόχο 147 γραμμαρίων CO₂ ανά χιλιόμετρο για τα ημιφορτηγά.

Η ΕΕ ενίσχυσε την ενεργειακή της ασφάλεια. Εκδόθηκαν νέοι κανόνες³⁷ σχετικά με την ασφάλεια εφοδιασμού με φυσικό αέριο και με την ετοιμότητα αντιμετώπισης κινδύνων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, με σκοπό την οργάνωση της επιχειρησιακής διασυνοριακής περιφερειακής συνεργασίας για την πρόληψη και τη διαχείριση του κινδύνου διακοπής της παροχής φυσικού αερίου, έλλειψης ηλεκτρικής ενέργειας ή διακοπής ρεύματος.

Σημαντική πρόοδος σημειώθηκε επίσης όσον αφορά τη βελτίωση του σχεδιασμού των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας. Υπάρχει πλέον μια πιο ολοκληρωμένη δέσμη κανόνων σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας³⁸. Οι κανόνες αυτοί βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της αυξημένης σύγκλισης των τιμών και των διασυνοριακών ανταλλαγών. Διαμορφώνουν επίσης ένα κοινό πλαίσιο για τους μηχανισμούς δυναμικότητας με σκοπό να εξασφαλισθεί ότι οι μηχανισμοί αυτοί είναι συμβατοί, αφενός, με την εσωτερική αγορά και, αφετέρου, με τους στόχους της ΕΕ για την απαλλαγή από τις ανθρακούχους εκπομπές. Πραγματοποιήθηκε διεξοδική έρευνα του τομέα των κρατικών ενισχύσεων για τους μηχανισμούς δυναμικότητας³⁹, ενώ ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων και οι αντιμονοπωλιακοί κανόνες⁴⁰ συμβάλλουν να εξασφαλισθεί ότι οι φιλόδοξοι στόχοι μας για την ενέργεια και το κλίμα θα επιτευχθούν με το χαμηλότερο δυνατό κόστος και χωρίς αδικαιολόγητες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Συνολικά, οι προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιτρέπουν να μεταφέρεται ηλεκτρική ενέργεια πιο ελεύθερα εκεί όπου είναι περισσότερο αναγκαία και διευκολύνουν την ενσωμάτωση της ανανεώσιμης ενέργειας, την ανταπόκριση στη ζήτηση και τη δημιουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης στην αγορά με το ελάχιστο δυνατό κόστος. Θα ενισχύσει επίσης την ψηφιοποίηση σε ολόκληρο τον τομέα και θα ενισχύσει τον ρόλο των καταναλωτών.

Πρόοδος σημειώθηκε επίσης στην αγορά φυσικού αερίου, ιδίως με τη συμφωνία για αναθεώρηση της οδηγίας για το φυσικό αέριο⁴¹, σύμφωνα με την οποία οι αγωγοί φυσικού αερίου που εισέρχονται ή εξέρχονται από την ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά αερίου θα πρέπει πλέον να συμμορφώνονται με τους κανόνες της ΕΕ. Πέραν αυτού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί πλέον να διασφαλίζει τη συμμόρφωση των συμφωνιών των κρατών μελών με χώρες

³⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1938 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με τα μέτρα κατοχύρωσης της ασφάλειας εφοδιασμού με φυσικό αέριο και με την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 994/2010, ΕΕ L 280 της 28.10.2017, σ. 1 — 56 και πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ετοιμότητα αντιμετώπισης κινδύνων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και με την κατάργηση της οδηγίας 2005/89/ΕΚ, COM/2016/0862 final — 2016/0377 (COD)

³⁸ Βλ.: <https://ec.europa.eu/energy/el/topics/markets-and-consumers>.

³⁹ Η εν λόγω έρευνα, η πρώτη του είδους αυτού βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, ολοκληρώθηκε στα τέλη Νοεμβρίου του 2016. Βλ.

http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html.

⁴⁰ Η Επιτροπή έχει πλέον εκδώσει 19 αποφάσεις για τις κρατικές ενισχύσεις για 13 διαφορετικούς μηχανισμούς δυναμικότητας βάσει των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις του 2014, εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή αλλοδαπής δυναμικότητας και τεχνολογικά ουδέτερων ανταγωνιστικών διαδικασιών κατανομής. Η πρακτική της Επιτροπής στον τομέα αυτό είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html.

Η Επιτροπή εξέδωσε επίσης απόφαση σχετικά με την παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας για τις γραμμές διασύνδεσης της Γερμανίας και της Δανίας στα τέλη του 2018, απαιτώντας από τον γερμανικό φορέα εκμετάλλευσης δικτύου TenneT να επιτρέψει τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας από τη Δανία στη Γερμανία και, εν πάση περιπτώσει, να εγγυηθεί τη διάθεση του 75 % της δυναμικότητας των γραμμών διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας Δανίας-Γερμανίας για εμπορικές συναλλαγές.

⁴¹ Βλ.: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers/market-legislation>.

εκτός της ΕΕ με το δίκαιο της ΕΕ⁴² πριν από τη σύναψή τους. Τα επιτεύγματα αυτά θα συμβάλουν στην αύξηση της προβλεψιμότητας της ενιαίας αγοράς για τους επενδυτές.

Επικαιροποιήθηκε επίσης το ρυθμιστικό πλαίσιο σε συγκεκριμένους τομείς. Η επικαιροποίηση έγινε για να καταστούν τα κτίρια «ευφρέστερα» και πιο αποδοτικά από ενεργειακή άποψη⁴³, να καθοριστούν όρια ανθρακούχων εκπομπών από τα αυτοκίνητα, τα ημιφορτηγά⁴⁴ και τα φορτηγά⁴⁵, να επικαιροποιηθούν οι κανόνες της χρήση γης, αλλαγής της χρήσης γης και της δασοκομίας⁴⁶ και να επικαιροποιηθούν οι κανόνες για τον οικολογικό σχεδιασμό των συνδεδεμένων με την ενέργεια προϊόντων⁴⁷. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλιστεί ότι όλοι οι τομείς συμβάλλουν στην ενεργειακή και κλιματική μετάβαση, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Το νέο πλαίσιο διακυβέρνησης θα συμβάλει στην υλοποίηση και την περαιτέρω ανάπτυξη της Ενεργειακής Ένωσης⁴⁸. Τα ολοκληρωμένα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα των κρατών μελών θα περιλαμβάνουν εθνικές συνεισφορές στους συλλογικούς στόχους της ΕΕ (και τις αναγκαίες πολιτικές και μέτρα για την επίτευξη των εν λόγω συνεισφορών) σε δεκαετείς περιόδους. Τα κράτη μέλη θα καταρτίσουν τα σχέδιά τους με συνεχή και επαναλαμβανόμενο διάλογο με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Θα εξασφαλίσουν επίσης τη συμμετοχή του κοινού και θα συμβουλευθούν άλλα κράτη μέλη με πνεύμα περιφερειακής συνεργασίας. Κατά τον τρόπο αυτό θα αυξηθούν οι δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και θα δημιουργηθεί μεγαλύτερη ρυθμιστική βεβαιότητα για τα ενδιαφερόμενα μέρη. Τα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα θα διευκολύνουν τον προσδιορισμό πεδίων ενδιαφέροντος για μελλοντικές επενδύσεις και ευκαιρίες για οικονομική ανάπτυξη, δημιουργία θέσεων εργασίας και κοινωνική συνοχή.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν πλέον υποβάλει τα πρώτα προσχέδια εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα (τα οποία καλύπτουν την περίοδο 2021-2030). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί προς το παρόν αυτά τα προσχέδια σχεδίων προκειμένου να εκδώσει ενδεχομένως συστάσεις προς τα κράτη μέλη έως τα τέλη Ιουνίου 2019, με σκοπό να τα βοηθήσει να βελτιώσουν περαιτέρω τα σχέδιά τους και να διασφαλίσει ότι η ΕΕ θα μπορέσει να υλοποιήσει συλλογικά τις δεσμεύσεις της. Ένα καίριο ζήτημα της αξιολόγησης θα είναι κατά πόσον οι εθνικές συνεισφορές των κρατών μελών στους στόχους για την ανανεώσιμη ενέργεια και την ενεργειακή απόδοση αρκούν για να επιτευχθεί το συλλογικό επίπεδο φιλοδοξίας της ΕΕ συνολικά. Με βάση αυτή τη διαδικασία, τα κράτη μέλη

⁴² Απόφαση (ΕΕ) 2017/684 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2017, για τη θεσπίση μηχανισμού ανταλλαγής πληροφοριών όσον αφορά τις διακυβερνητικές συμφωνίες και τις μη δεσμευτικές πράξεις μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων χωρών στον τομέα της ενέργειας, ΕΕ L 99 της 12.4.2017, σ. 1-9.

⁴³ Οδηγία (ΕΕ) 2018/844 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, ΕΕ L 156 της 19.6.2018, σ. 75-91.

⁴⁴ Βλ.: https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/proposal_en#tab-0-1.

⁴⁵ Βλ.: https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/heavy_el.

⁴⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/841 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, σχετικά με τη συμπερίληψη των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και των απορροφήσεων από δραστηριότητες χρήσης γης, αλλαγής χρήσης γης και δασοπονίας στο πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030, ΕΕ L 156 της 19.6.2018, σ. 1-25.

⁴⁷ Στο πλαίσιο της εφαρμογής του προγράμματος εργασίας της περιόδου 2016-2019 για τον οικολογικό σχεδιασμό, θα εγκριθεί το πρώτο εξάμηνο του 2019 ένα σύνολο αναθεωρημένων μέτρων οικολογικού σχεδιασμού και ενεργειακής επισήμανσης.

⁴⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα, ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 1-77. Βάσει του νέου κανονισμού απαιτείται επίσης από τα κράτη μέλη να αναπτύξουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές και να ενσωματώσουν και να εξορθολογίσουν την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την ενέργεια και το κλίμα.

θα συνεχίσουν να καταρτίζουν και τελικά να εγκρίνουν τα εθνικά τους σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα το δεύτερο εξάμηνο του 2019.

Πλαίσιο: προς μια μακροπρόθεσμη στρατηγική της ΕΕ για ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050

Τον Νοέμβριο του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ένα μακροπρόθεσμο στρατηγικό όραμα⁴⁹ για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και ουδέτερη οικονομία έως το 2050. Το έγγραφο αυτό (το οποίο συντάχθηκε με βάση τα αιτήματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου⁵⁰ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁵¹ και σύμφωνα με την έκκληση του συμφωνηθέντος πλαισίου διακυβέρνησης⁵²) ήταν η συμβολή της Επιτροπής στην μακροπρόθεσμη στρατηγική της ΕΕ για την ανάπτυξη με χαμηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, η οποία θα πρέπει να εγκριθεί και να κοινοποιηθεί έως το 2020 στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή σύμφωνα με τη συμφωνία του Παρισιού. Παράλληλα, κάθε κράτος μέλος θα πρέπει επίσης να εκπονήσει τη δική του εθνική μακροπρόθεσμη στρατηγική.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα όραμα όχι μόνον για να διατηρηθεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη πολύ κάτω από 2°C ως προς τα προβιομηχανικά επίπεδα, αλλά και για να συνεχισθούν οι προσπάθειες περιορισμού της αύξησης αυτής σε 1,5°C με την επίτευξη μηδενικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050.

Η στρατηγική καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η Ευρώπη μπορεί να πρωτοστατήσει στην κλιματική ουδετερότητα με την επένδυση σε ρεαλιστικές τεχνολογικές λύσεις, την ενίσχυση της θέσης των πολιτών και την ευθυγράμμιση της δράσης σε βασικούς τομείς όπως η βιομηχανική πολιτική, τα δημόσια οικονομικά ή η έρευνα, ταυτόχρονα δε με εξασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης για μια δίκαιη μετάβαση χωρίς να παραγνωρισθεί κάποια περιοχή ή πληθυσμιακή ομάδα.

Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δείχνει ότι ο μετασχηματισμός της οικονομίας με τον τρόπο αυτό είναι και εφικτός και επωφελής. Πρόκειται για επένδυση στον εκσυγχρονισμό της οικονομίας της ΕΕ με σκοπό την καλύτερη αντιμετώπιση των επερχόμενων προκλήσεων. Για να επιτευχθεί η μετάβαση αυτή, η ΕΕ θα πρέπει να σημειώσει πρόοδο σε επτά στρατηγικές συνιστώσες⁵³. Οι εν λόγω συνιστώσες βασίζονται στις πέντε διαστάσεις της Ενεργειακής Ένωσης. Καθορίζουν επίσης την κατεύθυνση της πορείας της πολιτικής της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια για να επιτευχθούν οι στόχοι της συμφωνίας του Παρισιού για τη θερμοκρασία.

IV. ΕΥΝΟΪΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

Τα τελευταία πέντε έτη, εκτός από την ενίσχυση του νομοθετικού συστήματος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαμόρφωσε ένα πλαίσιο δράσεων για να υποστηριχθεί η

⁴⁹ Ένας καθαρός πλανήτης για όλους — Ένα ευρωπαϊκό στρατηγικό μακροπρόθεσμο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και ουδέτερη από κλιματική άποψη οικονομία (COM (2018) 773 final), 28 Νοεμβρίου 2018.

⁵⁰ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 22 Μαρτίου 2018.

⁵¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 4ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με τη διάσκεψη του 2017 των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, στη Βόνη της Γερμανίας (COP23).

⁵² Άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και τη δράση για το κλίμα.

⁵³ Ενεργειακή απόδοση· εξάπλωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και αύξηση της ηλεκτροδότησης· καθαρή, ασφαλής και συνδεδεμένη κινητικότητα· ανταγωνιστική βιομηχανία και κυκλική οικονομία· υποδομή και εσωτερικές διασυνδέσεις· βιοοικονομία και φυσικές καταβόθρες διοξειδίου του άνθρακα· και αντιμετώπιση των υπολειπόμενων εκπομπών με δέσμευση και αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα.

ενεργειακή και κλιματική μετάβαση. Πρόκειται για τη δημιουργία των όρων επίτευξης των στόχων της ΕΕ από τα κράτη μέλη και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

1. *Μια ανθεκτική στον χρόνο υποδομή που θα διασφαλίζει την ασφάλεια εφοδιασμού της ΕΕ και θα καθιστά δυνατή την πράσινη μετάβαση*

Η Ευρώπη διαθέτει ένα από τα πιο ολοκληρωμένα και παγκοσμίως αξιόπιστα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Πρωταρχικός στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν η ενίσχυση του δικτύου αυτού, όπου είναι απαραίτητο, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα εναπομένοντα θέματα ασφάλειας εφοδιασμού, να συνδεθούν οι ενεργειακές νησίδες και να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που απορρέουν από τη συνεχιζόμενη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

Καίρια προτεραιότητα της Ενεργειακής Ένωσης ήταν η εξάλειψη της ενεργειακής απομόνωσης των μη συνδεδεμένων περιφερειών. Σημαντική πρόοδος έχει επιτευχθεί στις χώρες της Βαλτικής. Ενώ τα κράτη αυτά ήταν κάποτε μια «νησίδα» ενέργειας στην ΕΕ, είναι πλέον καλά διασυνδεδεμένα με την υπόλοιπη ΕΕ, με διασυννοριακή διασύνδεση 23,7 %. Αυτό κατέστη δυνατό χάρη στις νέες γραμμές διασύνδεσης με τη Σουηδία, τη Φινλανδία και την Πολωνία. Οι εργασίες επικεντρώνονται πλέον στο συγχρονισμό του συστήματος ηλεκτροπαραγωγής των κρατών της Βαλτικής με το δίκτυο της ηπειρωτικής Ευρώπης το αργότερο έως το 2025⁵⁴. Προωθείται επίσης η περαιτέρω ενσωμάτωση της Ιβηρικής Χερσονήσου με την υποστήριξη του έργου INELFE⁵⁵ και της γραμμής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας που διέρχεται από τον Βισκαϊκό Κόλπο. Οι προσπάθειες αυτές θα διπλασιάσουν την ανταλλαγή δυναμικότητας μεταξύ Γαλλίας και Ισπανίας έως το 2025, ώστε η Ισπανία να πλησιάσει περισσότερο τον στόχο διασύνδεσης του 10 % και να ενσωματωθεί ολόκληρη η Ιβηρική Χερσόνησος στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης τις περαιτέρω προσπάθειες ενοποίησης της αγοράς φυσικού αερίου της Ιβηρικής Χερσονήσου με την υπόλοιπη Ευρώπη. Οι προσπάθειες αυτές, οι οποίες δείχνουν την αξία της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και της περιφερειακής ενότητας, συζητήθηκαν σε τακτικές συνόδους επιπέδου κορυφής της Γαλλίας, της Πορτογαλίας και της Ισπανίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁵⁶.

Οι προσπάθειες που καταβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού με φυσικό αέριο αποφέρουν επίσης απτά αποτελέσματα. Με τις προσπάθειες αυτές παύει η εξάρτηση από έναν μόνο προμηθευτή σε ορισμένα κράτη μέλη, αυξάνεται η ανθεκτικότητα των ενεργειακών συστημάτων των κρατών μελών, ενισχύεται ο ανταγωνισμός και μειώνονται οι τιμές. Συνεπεία αυτού, όλα τα κράτη μέλη εκτός από ένα έχουν πρόσβαση σε δύο ανεξάρτητες πηγές φυσικού αερίου και, εάν όλα τα εκτελούμενα έργα υλοποιηθούν σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, όλα τα κράτη μέλη εκτός από τη Μάλτα και την Κύπρο θα έχουν πρόσβαση σε τρεις πηγές αερίου έως το 2022 και 23 κράτη μέλη θα έχουν πρόσβαση στην παγκόσμια αγορά υδροποιημένου φυσικού αερίου. Οι εν εξελίξει πρωτοβουλίες διαφοροποίησης που βασίζονται στο υδροποιημένο φυσικό αέριο και στον Νότιο Διάδρομο Φυσικού Αερίου έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ανατολική περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας και για την Κεντρική/Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ιστορικά, οι περιοχές αυτές ήταν εξαρτημένες από έναν και μόνον προμηθευτή φυσικού αερίου. Εάν διατηρηθεί η απαραίτητη δέσμευση και δεν υπάρξουν καθυστερήσεις στην υλοποίηση

⁵⁴ Πολιτικός χάρτης πορείας για τον συγχρονισμό των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας των κρατών της Βαλτικής με το ηπειρωτικό ευρωπαϊκό δίκτυο μέσω της Πολωνίας, 8 Ιουνίου 2018.

⁵⁵ «Interconexión Eléctrica Francia-España».

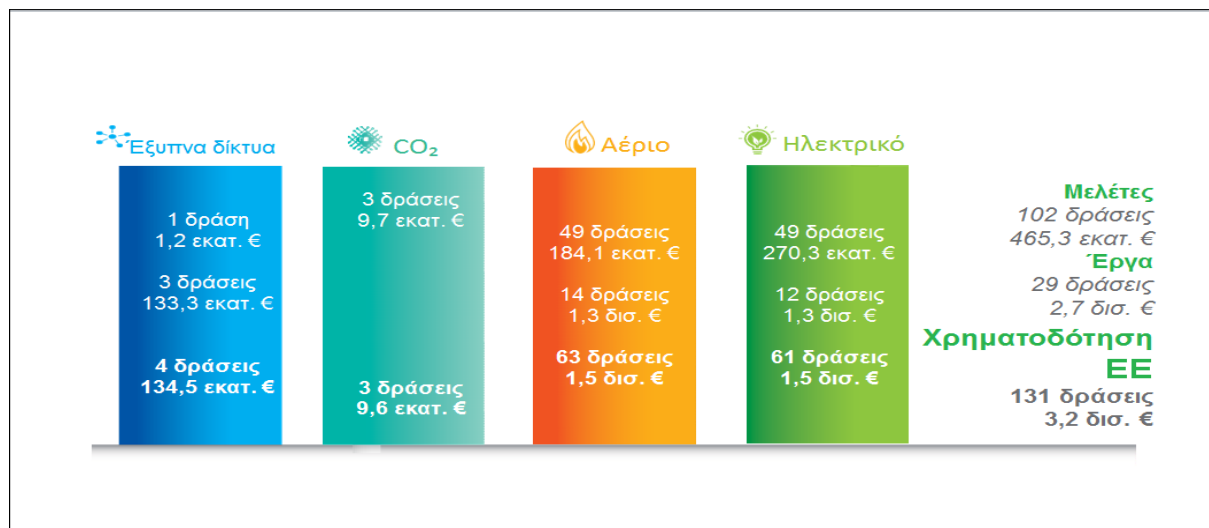
⁵⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4621_en.htm.

βασικών έργων, η Ευρώπη αναμένεται ότι θα αποκτήσει ένα καλά διασυνδεδεμένο και πλήρως ανθεκτικό δίκτυο φυσικού αερίου μέχρι το 2020 ή λίγο αργότερα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει επίσης έργα βελτίωσης του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ και μεγαλύτερης απορρόφησης της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμη ενέργεια. Παρά την πρόοδο, χρειάζονται επενδύσεις πολύ μεγαλύτερης κλίμακας στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας (μεταφοράς και διανομής). Το επίπεδο των επενδύσεων που χρειάζονται για τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας εκτιμάται σε περισσότερα από τα 150 δισεκατομμύρια EUR για την περίοδο 2021-2030⁵⁷. Αυτές οι νέες επενδύσεις θα πρέπει να έχουν ταυτόχρονα ως αντικείμενο την περαιτέρω ψηφιοποίηση των δικτύων και τη μετατροπή τους σε «ευφύεστερα» δίκτυα, καθώς και με την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων αποθήκευσης.

Η πολιτική της ΕΕ για τα διευρωπαϊκά δίκτυα (ΔΕΔ-Ε) συνέβαλε καθοριστικά στην αναβάθμιση των υποδομών της ΕΕ. Με την πολιτική για τα ΔΕΔ-Ε προωθήθηκε μια στοχευμένη προσέγγιση για τον προσδιορισμό και την υλοποίηση των έργων κοινού ενδιαφέροντος (ΕΚΕ) που είναι κρίσιμης σημασίας για την κατασκευή καλά συνδεδεμένων δικτύων ανά την Ευρώπη. Μέχρι σήμερα έχουν υλοποιηθεί περισσότερα από 30 ΕΚΕ και έως το 2022 αναμένεται ότι θα έχουν περατωθεί περίπου 75 ΕΚΕ. Η δημιουργία τεσσάρων περιφερειακών ομάδων υψηλού επιπέδου⁵⁸ υπό την ηγεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συνέβαλε στην επίτευξη της υλοποίησης των ΕΚΕ. Τα ΕΚΕ ωφελήθηκαν επίσης από τη χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ, η οποία έχει μοχλεύσει ιδιωτικές επενδύσεις. Από το 2014, έχει χορηγηθεί χρηματοδοτική στήριξη 3,2 δισεκατομμυρίων EUR για 91 ΕΚΕ από τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» (ΔΣΕ) και 1,3 δισεκατομμυρίων EUR από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ). Εξαιτίας αυτού κινητοποιήθηκαν συνολικές επενδύσεις ύψους περίπου 50 δισεκατομμυρίων EUR. Επιπλέον, η πολιτική συνοχής της ΕΕ έχει συνεισφέρει με 2,8 δισ. EUR σε έργα υποδομών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας που είχαν επιλεγεί στα τέλη του 2018.

Επίπεδο χρηματοδότησης ανά τομέα από τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» (ΔΣΕ)

⁵⁷ Οι ανάγκες σε επενδύσεις σε διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές μέχρι το 2030 και μετά, Ecofys, Ιούλιος 2017.

⁵⁸ Οι τέσσερις ομάδες υψηλού επιπέδου στον τομέα των ενεργειακών υποδομών είναι η Συνδεσιμότητα της Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης (CESEC), η Ενεργειακή Συνεργασία των χωρών της Βόρειας Θάλασσας, η Νοτιοδυτική Ευρώπη και το σχέδιο διασύνδεσης των αγορών ενέργειας της περιοχής της Βαλτικής (BEMIP).

Η ενίσχυση και η καλύτερη διασύνδεση των δικτύων στα κράτη μέλη κατέστησαν δυνατή την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των κανόνων της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα αύξηση της ανταγωνιστικότητας, μείωση του κόστους και μεγαλύτερη ασφάλεια. Μέχρι στιγμής, 26 χώρες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 90 % της ευρωπαϊκής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας και περισσότερα από 400 εκατομμύρια άτομα, έχουν συζευξει τις οικείες αγορές ηλεκτρικής ενέργειας της επόμενης ημέρας. Τα τελευταία 7 έτη, η σύζευξη των αγορών της επόμενης ημέρας και μόνον έχει αποφέρει οφέλη περίπου 1 δισεκατομμυρίου EUR ετησίως στους Ευρωπαίους καταναλωτές⁵⁹. Σημαντικά ήταν επίσης τα οφέλη στην ευημερία από την ενοποίηση των ενδοημερήσιων αγορών και την εξισορρόπηση των διασυνοριακών αγορών, γεγονός που οδήγησε σε εξοικονόμηση αρκετών δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως. Η σύζευξη των αγορών επέφερε επίσης σύγκλιση των τιμών σε διάφορες περιοχές τα τελευταία έτη (π.χ. σύγκλιση των τιμών κατά 80 % και 41 % στις περιοχές της Βαλτικής και της Κεντροδυτικής Ευρώπης, αντίστοιχα). Πέραν αυτού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστήριξε τη δημιουργία κέντρων περιφερειακής συνεργασίας με σκοπό να συμβάλουν στην ενοποίηση των διασυνοριακών ροών ηλεκτρικής ενέργειας και τις μεταβλητές ροές ενέργειας σε όλο το ευρωπαϊκό σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας. Η ψηφιοποίηση των υποδομών ηλεκτρικής ενέργειας θα απαιτήσει ιδιαίτερη προσοχή στη βελτίωση της κυβερνοασφάλειας και της προστασίας των κρίσιμης σημασίας υποδομών.

Έγιναν επενδύσεις για την ενοποίηση του τομέα Ωστόσο, χρειάζεται να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την προσέγγιση της ηλεκτροπαραγωγής με τους τομείς τελικής χρήσης. Αυτό είναι απαραίτητο για την ενσωμάτωση του αυξανόμενου μεριδίου της διαλείπουσας ανανεώσιμης ενέργειας· της θέρμανσης και της ψύξης· και των ηλεκτρικών οχημάτων στο ενεργειακό σύστημα. Από τα τέλη του 2016, διατέθηκαν σχεδόν 400 εκατομμύρια EUR από τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» (ΔΣΕ) σε περισσότερα από 50 έργα εγκατάστασης υποδομών εναλλακτικών καυσίμων, με κινητοποίηση συνολικών επενδύσεων άνω των 3 δισεκατομμυρίων EUR. Στόχος είναι να διατεθούν το 2019 επιπλέον 350 εκατομμύρια EUR από τον συνδυαστικό μηχανισμό ΔΣΕ. Αυτό θα αποτελέσει καίριο πεδίο ενδιαφέροντος για το μέλλον. Η μελλοντική ζήτηση ηλεκτρικών οχημάτων θα ποικίλλει ανάλογα με τις διάφορες περιοχές της ΕΕ και θα εξαρτηθεί από ορισμένους παράγοντες, μεταξύ των οποίων είναι η κατασκευή υποδομών εναλλακτικών καυσίμων. Επιπλέον, η πολιτική συνοχής της ΕΕ εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πηγή συγχρηματοδότησης της ΕΕ για την εξάπλωση των καθαρών μεταφορών, π.χ. με την προγραμματιζόμενη χρηματοδότηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, ύψους 12 δισεκατομμυρίων EUR.

2. Πιλοτική εφαρμογή τρόπων για να εξασφαλιστεί κοινωνική δικαιοσύνη στη μετάβαση

Η ενεργειακή και κλιματική μετάβαση ωφελεί ήδη την οικονομία, ενισχύει τη δημιουργία θέσεων εργασίας και έχει δυνατότητες για ακόμη περισσότερα. Από το 2000 έως το 2014, η απασχόληση στους περιβαλλοντικούς τομείς της οικονομίας αυξήθηκε αισθητά ταχύτερα (+ 49 %) σε σύγκριση με την απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας (+ 6 %)⁶⁰. Σήμερα υπάρχουν στην ΕΕ 4 εκατομμύρια «πράσινες θέσεις εργασίας». Σε αυτές περιλαμβάνονται περίπου 1,4 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στον τομέα της ενέργειας που

⁵⁹ Βλ. ετήσιες εκθέσεις του Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER/CEER) σχετικά με τα αποτελέσματα της παρακολούθησης των εσωτερικών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου το 2017, Σεπτέμβριος 2018:

https://acer.europa.eu/Official_documents/Publications/Pages/Publication.aspx.

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170529-1?inheritRedirect=true>

σχετίζονται με τις τεχνολογίες ανανεώσιμης ενέργειας⁶¹ και 900 000 θέσεις εργασίας που σχετίζονται με τις δραστηριότητες ενεργειακής απόδοσης⁶². Αυτά τα αριθμητικά στοιχεία αναμένεται ότι θα αυξηθούν με την περαιτέρω δράση για την ενέργεια και το κλίμα, καθώς με τις επενδύσεις στην Ευρώπη αντικαθίστανται οι εισαγωγές ορυκτών καυσίμων, οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες κερδίζουν σε ανταγωνιστικότητα λόγω του πλεονεκτήματος της πρωτοπορίας και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή προστατεύει τις θέσεις εργασίας και τις ευκαιρίες απασχόλησης.

Παρά το γεγονός ότι η εν λόγω μετάβαση ωφελεί τη συντριπτική πλειονότητα των ατόμων και των περιφερειών, σε ορισμένες περιπτώσεις συνεπάγεται επίσης κοινωνικές προκλήσεις. Παραδείγματος χάρη, ρυθμιστικά ή φορολογικά μέτρα μπορούν να επιφέρουν ανεπιθύμητες δυσμενείς επιπτώσεις που μπορούν να επιδεινώσουν την ενεργειακή ένδεια. Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος της άνισης κατανομής των πλεονεκτημάτων της μετάβασης. Οι τομείς, οι περιφέρειες και οι πληθυσμιακές ομάδες θα ωφεληθούν στην πλειονότητά τους λόγω της σημαντικής ανάπτυξης συνεπεία της μετάβασης αυτής, ενώ σε άλλους τομείς, περιφέρειες και πληθυσμιακές ομάδες ενδέχεται να χρειασθεί στήριξη για να χειρισθούν την προσαρμογή. Επίσης, όσον αφορά την ενεργειακή ένδεια, μολονότι μειώνεται στα επίπεδα πριν από την κρίση, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών⁶³. Υπάρχουν πολλές πολιτικές για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων σε εθνικό επίπεδο, ιδίως όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση, καθώς και κοινωνικές και δημοσιονομικές πολιτικές. Οι σημαντικές και βιώσιμες επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο είναι βασικές για τον εφοδιασμό των μελλοντικών γενεών με τις δεξιότητες που απαιτούνται από μια μεταβαλλόμενη οικονομία⁶⁴.

Στις ανθρακοπαραγωγούς περιφέρειες και τις περιφέρειες υψηλής έντασης ανθρακούχων εκπομπών που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο η πρωτοβουλία συμβάλλει στον μετριασμό των κοινωνικών επιπτώσεων της μετάβασης σε χαμηλές ανθρακούχους εκπομπές. Υπάρχουν σήμερα 41 ανθρακοπαραγωγοί περιφέρειες σε 12 κράτη μέλη οι οποίες εξακολουθούν να προσφέρουν περίπου 185 000 θέσεις εργασίας στην εξόρυξη άνθρακα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βοηθά τις εν λόγω περιφέρειες να χαράξουν στρατηγικές μετάβασης με χαμηλές ανθρακούχους εκπομπές με τις οποίες θα αντιμετωπισθούν οι δυνητικά αρνητικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις με δύο τρόπους, όπως περιγράφεται στη συνέχεια.

1. Πρώτον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δημιουργήσει μια ανοικτή πλατφόρμα που συγκεντρώνει όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς (εθνικές, περιφερειακές και τοπικές κυβερνήσεις· επιχειρήσεις· οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών· κ.λπ.) για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, την προώθηση της μάθησης από ομοτίμους και την πληροφόρηση σχετικά με τα διαθέσιμα μέσα στήριξης της ΕΕ.
2. Δεύτερον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει εξατομικευμένη στήριξη, είτε υπό μορφή επιχειρησιακών ομάδων στις χώρες είτε με διμερείς συζητήσεις με εμπειρογνώμονες της

⁶¹ https://irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2018/May/IRENA_RE_Jobs_Annual_Review_2018.pdf.

⁶² https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/CE_EE_Jobs_main%2018Nov2015.pdf.

⁶³ Ενεργειακά πτωχοί θεωρούνται όσοι έχουν καθυστερούμενες οφειλές σε λογαριασμούς υπηρεσιών κοινής ωφελείας και/ή δεν είναι σε θέση να θερμάνουν επαρκώς τα σπίτια τους.

⁶⁴ Για παρουσίαση και συζήτηση των αναμενόμενων επιπτώσεων στις δεξιότητες, τους μισθούς και τα καθήκοντα, βλ. ιδίως την πρόσφατη δημοσίευση του Eurofound με τίτλο «Επιπτώσεις της συμφωνίας του Παρισιού για την απασχόληση στις θέσεις εργασίας»:

<http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2019/energy-scenario-employment-implications-of-the-paris-climate-agreement>.

Επιτροπής. Η στήριξη αυτή μπορεί να βοηθήσει τις εθνικές και τις περιφερειακές αρχές να προσδιορίσουν τρόπους έναρξης και καθοδήγησης της μετάβασης. Η στήριξη αυτή συνοδεύεται από υπάρχοντα κονδύλια, χρηματοδοτικά μέσα και προγράμματα της ΕΕ. Προς το παρόν, 18 περιφέρειες σε 8 κράτη μέλη⁶⁵ ωφελούνται από αυτή τη στήριξη. Η αρχική πείρα δείχνει ότι η περιφερειακή μετάβαση χρειάζεται να προγραμματισθεί με την ευρεία υποστήριξη όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Η αρχική πείρα δείχνει επίσης ότι η δέσμευση σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι αποτελεσματική όσον αφορά την κινητοποίηση των ενδιαφερομένων και τον εντοπισμό επενδυτικών διαύλων που διαφορετικά δεν θα λαμβάνονταν ίσως υπόψη.

Η πρωτοβουλία για καθαρή ενέργεια στα νησιά της ΕΕ αποσκοπεί στην επιτάχυνση της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας στην Ευρώπη σε περισσότερα από 1 000 κατοικημένα νησιά. Σκοπός είναι να βοηθηθούν τα νησιά για να μπορέσουν να αξιοποιήσουν τις τοπικά διαθέσιμες πηγές ανανεώσιμης ενέργειας, τις δυνατότητες ενεργειακής απόδοσης και τις καινοτόμες τεχνολογίες αποθήκευσης και μεταφορών και να καταστούν αυτόνομα στον τομέα της ενέργειας, ώστε να μειώσουν το κόστος, τη ρύπανση του περιβάλλοντος και την εξάρτηση από το βαρύ πετρέλαιο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και, παράλληλα, να δημιουργήσουν ανάπτυξη και τοπικές θέσεις εργασίας.

Πρέπει να γίνουν περισσότερα για την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας, η οποία εξακολουθεί να πλήττει σχεδόν 50 εκατομμύρια άτομα ανά την ΕΕ. Ένας βασικός τρόπος προς τον σκοπό αυτό είναι να προωθηθούν οι επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση των νοικοκυριών. Κατ' αυτόν τον τρόπο βελτιώνονται οι συνθήκες διαβίωσης και μειώνονται οι λογαριασμοί ενέργειας. Διατέθηκαν σχεδόν 5 δισεκατομμύρια EUR από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία για την περίοδο 2014-2020 για την ανακαίνιση κατοικιών περίπου 840 000 νοικοκυριών. Επιπλέον, στο πλαίσιο των εθνικών σχεδίων τους για την ενέργεια και το κλίμα, τα κράτη μέλη θα αξιολογήσουν τώρα τον αριθμό των νοικοκυριών που πλήττονται από ενεργειακή ένδεια. Εάν ο αριθμός αυτός είναι σημαντικός, τα κράτη μέλη θα καταρτίσουν πολιτικές και μέτρα για την άμβλυνση της ενεργειακής ένδειας. Για την υποστήριξη αυτών των διαδικασιών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Ενεργειακής Ένδειας⁶⁶, αποστολή του οποίου είναι η συλλογή δεδομένων, η παροχή καθοδήγησης και η διάδοση βέλτιστων πρακτικών.

Το 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης, το οποίο προσφέρει στους νέους ευκαιρίες εθελοντισμού, να συμμετέχουν ως ασκούμενοι ή να εργασθούν σε διάφορα έργα, μεταξύ των οποίων είναι τα έργα για το κλίμα και την ενέργεια που ωφελούν τις κοινότητες ανά την Ευρώπη. Μέχρι στιγμής, περίπου 120 000 νέοι έχουν εγγραφεί στο Σώμα, ενώ περισσότεροι από 13 000 έχουν ολοκληρώσει — ή συμμετέχουν ήδη — στις δραστηριότητες αλληλεγγύης.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναδείξει το κοινωνικό θέμα της αναγκαιότητας για «δίκαιη μετάβαση του εργατικού δυναμικού», η οποία θα δημιουργεί αξιοπρεπή εργασία και ποιοτικές θέσεις εργασίας, ως μία από τις βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κόσμος στον αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής⁶⁷.

⁶⁵ Στις περιφέρειες αυτές περιλαμβάνονται η Trenčín (SK), η Σιλεσία, η Κάτω Σιλεσία και η Μείζων Πολωνία (PL), η Δυτική Μακεδονία (EL), η κοιλιάδα του Jiu (RO), οι Karlovarský και Ústecký (CZ), η Aragón, η Asturias και η Castilla y León (ES), η Savinja και η Zasavje (SI), η Σαξονία, η Σαξονία-Anhalt, το Βραδεμβούργο, η Nordrhein Westphalen (DE).

⁶⁶ <https://www.energypoverty.eu/>.

⁶⁷ Στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών COP24, τον Δεκέμβριο του 2018, στο Κατοβίτσε, η ΕΕ μαζί με 54 χώρες ενέκρινε τη «Δήλωση για την αλληλεγγύη και τη δίκαιη μετάβαση της Σιλεσίας», στην οποία γίνεται έκκληση

3. Ενδυνάμωση των πόλεων και των τοπικών κοινοτήτων

Στις πόλεις κατοικεί το 70 % των Ευρωπαίων. Οι πόλεις μπορούν να αποτελέσουν ισχυρούς υποστηρικτές των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης, αντιμετωπίζουν όμως και συγκεκριμένες προκλήσεις. Οι πόλεις καλούνται να διαδραματίσουν βασικό ρόλο σε διάφορα θέματα, όπως: τα πρότυπα των κτιρίων· η αστική κινητικότητα· η προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, η θέρμανση και η ψύξη και η ανανεώσιμη ενέργεια. Οι τοπικές αρχές αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν ευκαιρίες, συχνά αντιμετωπίζουν όμως περιορισμούς ως προς την ικανότητά τους να χαράξουν πολιτικές και να κινητοποιήσουν επενδύσεις.

Για να κινητοποιηθεί η δράση σε τοπικό επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του Συμφώνου των Δημάρχων της ΕΕ για το Κλίμα και την Ενέργεια. Το Σύμφωνο είναι μια πρωτοβουλία από τα κάτω προς τα άνω, μέσω της οποίας οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές προβάλλουν τις δράσεις τους για μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, λαμβάνουν στήριξη, ανταλλάσσουν ορθές πρακτικές και επιμερίζονται τους πόρους. Το Σύμφωνο των Δημάρχων της ΕΕ είναι σήμερα το ευρύτερο δίκτυο τοπικών αρχών παγκοσμίως, με περισσότερες από 8 800 πόλεις όπου εκπροσωπούνται περισσότεροι από 230 εκατομμύρια Ευρωπαίοι. Οι πόλεις αυτές, οι οποίες συμβάλλουν σχεδόν στο ένα τρίτο της δέσμευσης που ανέλαβε η ΕΕ το 2020 για μείωση των εκπομπών, έχουν ήδη μειώσει τις εκπομπές τους κατά 23 % ως προς τον βασικό κατάλογο ετήσιας καταγραφής των εκπομπών τους⁶⁸. Έως το τέλος του περασμένου έτους, περισσότερες από 1 500 πόλεις είχαν δεσμευτεί να εργαστούν για την επίτευξη του πιο φιλόδοξου στόχου μείωσης των ανθρακούχων εκπομπών κατά 40 % έως το 2030 και να θέσουν σε εφαρμογή πρόσθετες δράσεις προσαρμογής. Το Σύμφωνο είναι ανοικτό σε κάθε ευρωπαϊκή πόλη που επιθυμεί να αναλάβει δεσμεύσεις για το κλίμα και την ενέργεια με σκοπό τη στήριξη των στόχων της ΕΕ. Ενέπνευσε επίσης παρόμοιες πρωτοβουλίες που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε άλλες περιοχές του κόσμου, όλες υπό την αιγίδα της συμμαχίας του Παγκόσμιου Συμφώνου των Δημάρχων για την επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης στους στόχους της συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα.

Το αστικό θεματολόγιο της ΕΕ προχωρά επίσης ικανοποιητικά. Αρκετές από τις εν εξελίξει 14 εταιρικές σχέσεις, στις οποίες συμμετέχουν τοπικές αρχές, κράτη μέλη και θεσμικά όργανα της ΕΕ σε μια καινοτόμο προσέγγιση διακυβέρνησης, αφορούν θέματα σχετικά με την Ενεργειακή Ένωση⁶⁹. Με τις **Αστικές Καινοτόμες Δράσεις** συνεχίζεται η δοκιμή **καινοτόμων λύσεων** που θα μπορούσαν να μεταφερθούν σε άλλες πόλεις της ΕΕ. Επιπλέον των εκτελούμενων έργων για την ενεργειακή μετάβαση, υποστηρίζονται νέα έργα με αντικείμενο την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή όσον αφορά την ποιότητα του αέρα⁷⁰. Η **URBIS είναι μια νέα ειδική συμβουλευτική πλατφόρμα για τις αστικές επενδύσεις** στον Ευρωπαϊκό Κόμβο Επενδυτικών Συμβουλών, η οποία βοηθά τις πόλεις να διευκολύνουν, να επιταχύνουν και να ελευθερώσουν τις αστικές επενδύσεις. Η URBIS έχει ήδη αρχίσει να χειρίζεται 36 αιτήματα από όλη την Ευρώπη που καλύπτουν ευρύ φάσμα επιμέρους τομέων του αστικού περιβάλλοντος. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για την ανάπτυξη της URBIS.

για δίκαιη μετάβαση για το εργατικό δυναμικό και τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας και ποιοτικών θέσεων εργασίας ως σημαντικό παράγοντα υλοποίησης της συμφωνίας του Παρισιού.

⁶⁸ http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103316/jrc103316_com%20achievements%20and%20projections_online.pdf.

⁶⁹ π.χ. οι εταιρικές σχέσεις για την ενεργειακή μετάβαση, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την αστική κινητικότητα, την ποιότητα του αέρα και τη στέγαση <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda>

⁷⁰ <https://www.uia-initiative.eu/en>

Τέλος, το νομοθετικό πλαίσιο της Ενεργειακής Ένωσης αναγνωρίζει τον ρόλο που διαδραματίζουν οι τοπικοί και περιφερειακοί φορείς, ιδίως στον κανονισμό για τη διακυβέρνηση και ζητεί την ανάληψη δράσης στις πόλεις, όπως για την κινητικότητα χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και τα αποδοτικά από ενεργειακή άποψη κτίρια⁷¹.

4. Νέοι τρόποι στήριξης της έρευνας και της καινοτομίας

Η έρευνα και η καινοτομία είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης. Στην ανακοίνωση σχετικά με την επιτάχυνση της καινοτομίας στον τομέα της καθαρής ενέργειας⁷² περιγράφηκε μια στρατηγική για την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας στον τομέα της καθαρής ενέργειας και την ταχεία μεταφορά των αποτελεσμάτων στην αγορά. Η στρατηγική αυτή θέτει προτεραιότητες με τη δέσμευση μέσω του προγράμματος έρευνας και καινοτομίας «Ορίζοντας 2020» περίπου 2,5 δισεκατομμυρίων EUR για την περίοδο 2018-2020 με σκοπό την απαλλαγή του κτιριακού αποθέματος της ΕΕ από τις ανθρακούχους εκπομπές, την ενίσχυση της ηγετικής θέσης της ΕΕ στον τομέα της ανανεώσιμης ενέργειας, την ανάπτυξη λύσεων αποθήκευσης της ενέργειας και ηλεκτροκίνησης και την ενθάρρυνση πιο ολοκληρωμένου συστήματος αστικών μεταφορών. Όσον αφορά τη στήριξη, το στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών (σχέδιο SET) περιλαμβάνει λεπτομερή σχέδια εφαρμογής⁷³ για δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε όλες αυτές τις προτεραιότητες, ώστε η Ευρώπη να τεθεί στην πρώτη γραμμή της ενεργειακής μετάβασης. Το πρόγραμμα «Ορίζοντας Ευρώπη», από το 2021, θα περιλαμβάνει μια θεματοστρεφή προσέγγιση, η οποία θα έχει συγκεκριμένους στόχους και θα είναι χρονικά δεσμευτική για την επίτευξη στόχων κοινωνικής υφής. Στην πρόταση περιλαμβάνεται θεματοστρεφές πεδίο με βάση το κλίμα και τις έξυπνες πόλεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί νέους τρόπους για τη μεταφορά των αποτελεσμάτων των ερευνητικών έργων στην αγορά. Ετοιμάζεται να δρομολογήσει ένα ταμείο συνεπένδυσης με την Breakthrough Energy⁷⁴ (έναν συνασπισμό που συγκεντρώνει ιδιώτες επενδυτές, παγκόσμιες εταιρείες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα) για τη στήριξη καινοτόμων ευρωπαϊκών εταιρειών που αναπτύσσουν ριζικά νέες ενεργειακά καθαρές τεχνολογίες και τις μεταφέρουν στην αγορά. Πέραν αυτού, το πιλοτικό έργο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας παρέχει στήριξη σε επαναστατικές καινοτομίες, καθώς και σε τεχνολογιών καθαρής ενέργειας, για την ανάπτυξη καινοτομιών και τη μεταφορά τους στην αγορά με συνδυασμό επιχορηγήσεων και επενδύσεων μετοχικού κεφαλαίου. Περαιτέρω στοιχεία για την πρόοδο που έχουν σημειώσει τα έργα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ είναι εμφανή σε περισσότερες από 100 περιπτώσεις ενεργειακής απόδοσης και αποτελεσματικής χρήσης των πόρων, που περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο της Παγκόσμια Συμμαχία για Αποτελεσματικές Λύσεις⁷⁵. Το μέσο InnovFin για έργα επίδειξης στον τομέα της ενέργειας⁷⁶ αποδεικνύεται ιδιαίτερα επιτυχές, καθώς κινητοποίησε άνω των 140 εκατομμυρίων EUR το 2018, σε σύγκριση με μόλις 25 εκατομμύρια EUR κατά τη διάρκεια της πιλοτικής φάσης του από το 2015 έως το 2017. Έτσι, μέχρι σήμερα η συνολική στήριξη της ΕΕ ανέρχεται πλέον σε σχεδόν 170 εκατομμύρια EUR, επί συνολικού κόστους των έργων σε άνω των 350 εκατομμυρίων EUR. Ενόψει της σημαντικής ζήτησης για υποστήριξη της επίδειξης καινοτόμων τεχνολογιών ευρείας κλίμακας, τα μη εκταμιευθέντα κονδύλια

⁷¹ Οδηγία (ΕΕ) 2018/844 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, ΕΕ L 156 της 19.6.2018, σ. 75-91.

⁷² Επιτάχυνση της καινοτομίας στον τομέα της καθαρής ενέργειας (COM (2016) 763 final), 30 Νοεμβρίου 2016.

⁷³ <https://setis.ec.europa.eu/actions-towards-implementing-integrated-set-plan/implementation-plans>.

⁷⁴ <http://www.b-t.energy/>.

⁷⁵ <https://solarimpulse.com/network/EUFunded>.

⁷⁶ http://www.eib.org/attachments/thematic/innovfin_energy_demo_projects_en.pdf.

ανακατανεμήθηκαν από το πρόγραμμα NER 300⁷⁷ στα ενεργειακά έργα επίδειξης InnovFin και στα δανειακά μέσα του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη». Με τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής στηρίζονται επίσης η έρευνα και η καινοτομία στον τομέα των χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών που βασίζονται στην έξυπνη εξειδίκευση, με τη διάθεση χρηματοδότησης ύψους τουλάχιστον 2,5 δισεκατομμυρίων EUR, από τα οποία περίπου 1,2 δισεκατομμύρια EUR έχουν ήδη χορηγηθεί για έργα που επελέγησαν στα τέλη 2018⁷⁸. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επίσης συστήσει το **Ταμείο Καινοτομίας** και σκοπεύει να επενδύσει περίπου 10 δισεκατομμύρια EUR σε καινοτόμες καθαρές τεχνολογίες.

Η ΕΕ στηρίζει τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου πανεπιστημιακών και καινοτόμων φορέων στις τεχνολογίες καθαρής ενέργειας. Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας στηρίζει νεοφυείς επιχειρήσεις μέσω του δικτύου των κοινοτήτων γνώσης και καινοτομίας (ΚΓΚ). Την περίοδο 2018-2020 διατέθηκαν από τις ΚΓΚ περίπου 150 εκατομμύρια EUR για την ανάπτυξη λύσεων που προωθούν την καινοτομία στον τομέα της καθαρής ενέργειας.

Νέα πεδία ενδιαφέροντος εμφανίζονται στις τεχνολογίες του διαστήματος και του υδρογόνου. Όπως προτείνεται στον κανονισμό για το ευρωπαϊκό διαστημικό πρόγραμμα⁷⁹, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί την υιοθέτηση διαστημικών τεχνολογιών της ΕΕ. Τα ευρωπαϊκά διαστημικά προγράμματα Copernicus και Galileo αποτελούν σημαντικούς καταλυτικούς παράγοντες για καινοτόμες λύσεις στο σύνολο της οικονομίας, τμήματα της οποίας είναι ο τομέας της ενέργειας και η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Οι υπηρεσίες εντοπισμού θέσης έχουν ως αποτέλεσμα υψηλότερη απόδοση των μετεωρολογικών προβλέψεων και οι ικανότητες γεωσκόπησης στην ΕΕ θα παρέχουν ακριβή ταυτοποίηση των εκπομπών CO₂ και μεθανίου⁸⁰, ώστε να χαραχθούν καλύτερες πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα. Το υδρογόνο μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο τόσο στην αντιμετώπιση των αναγκών σε ευρείας κλίμακας/διακλαδική αποθήκευση ενέργειας όσο και στη βελτιστοποίηση του συνολικού ενεργειακού συστήματος με τη σύζευξη τομέων. Το υδρογόνο μπορεί να στηρίζει την απαλλαγή των υποδομών φυσικού αερίου, τις μεταφορές και τις ενεργοβόρους βιομηχανίες από τις ανθρακούχους εκπομπές. Τα τελευταία 10 έτη, επενδύθηκαν περισσότερα από 1 δισεκατομμύριο EUR σε τεχνολογίες υδρογόνου μέσω της κοινής επιχείρησης «Κυψέλες καυσίμου και υδρογόνο».

Η Ευρώπη αναλαμβάνει ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη της σύντηξης ως ελπιδοφόρου πηγής ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών για το μέλλον. Η επένδυση της ΕΕ στον ITER⁸¹, μαζί με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, την Κίνα, τη Ρωσία, τη Νότια Κορέα και την Ινδία, έχει ήδη αποφέρει απτά οφέλη για την οικονομία και την κοινωνία της ΕΕ από άποψη καινοτομίας και ανάπτυξης. Οι ευρωπαϊκές εταιρείες και τα ερευνητικά κέντρα αναπτύσσουν τεχνολογίες που θα καταστήσουν δυνατή στο μέλλον την ενέργεια σύντηξης και έχουν ήδη βρει διάφορες εφαρμογές πέρα από τον ενεργειακό τομέα.

⁷⁷ Το όνομα του προγράμματος NER 300 προήλθε από την πώληση 300 εκατομμυρίων δικαιωμάτων εκπομπών από το απόθεμα για τους νεοεισερχόμενους (NER) που συστάθηκε στην τρίτη φάση του συστήματος εμπορίας εκπομπών της ΕΕ.

⁷⁸ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/esif-energy>.

⁷⁹ Πρόταση κανονισμού για τη θέσπιση του διαστημικού προγράμματος της Ένωσης και του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το διαστημικό πρόγραμμα, COM/2018/447 final, 6 Ιουνίου 2018.

⁸⁰ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολογεί μελέτη σχετικά με τις εκπομπές μεθανίου στον ενεργειακό τομέα.

⁸¹ Η ΕΕ συμμετέχει σε διεθνή κοινοπραξία που κατασκευάζει την πειραματική εγκατάσταση ITER όπως αποκαλείται («ο δρόμος» στα λατινικά) στη Νότια Γαλλία. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη διάταξη σύντηξης για ηλεκτροπαραγωγή και είναι σήμερα ένα από τα πιο φιλόδοξα ενεργειακά έργα στον κόσμο.

5. Διατήρηση και ενίσχυση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης

Για να προωθηθούν οι συζητήσεις με τους παράγοντες της βιομηχανίας σε όλες τις αξιακές αλυσίδες και στο πλαίσιο της προσπάθειας ενίσχυσης των δεσμών μεταξύ έρευνας και βιομηχανίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε το 2017 τρεις «πρωτοβουλίες της βιομηχανίας» με αντικείμενο τους συσσωρευτές, την ανανεώσιμη ενέργεια και τις κατασκευές. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέστησε επίσης το βιομηχανικό φόρουμ καθαρής ενέργειας, το οποίο οργανώθηκε ως αναπόσπαστο μέρος των ετήσιων Ημερών του Βιομηχανίας της ΕΕ (22-23 Φεβρουαρίου 2018, 5-6 Φεβρουαρίου 2019, καθώς και χωριστά για την ανανεώσιμη ενέργεια στις 18 Μαρτίου 2019), για να προωθηθούν οι ανταλλαγές μεταξύ εκπροσώπων της βιομηχανίας, της πανεπιστημιακής κοινότητας, των τοπικών αρχών και των πολιτικών ιθυνόντων.

Ένα Στρατηγικό Φόρουμ για Σημαντικά Έργα Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ) συστάθηκε στα τέλη Μαΐου 2018. Το φόρουμ καλύπτει βασικές στρατηγικές αξιακές αλυσίδες, όπως οι συσσωρευτές.

Οι συσσωρευτές θα έχουν όντως ιδιαίτερη στρατηγική σημασία στην απαλλαγή της ευρωπαϊκής οικονομίας από τις ανθρακούχους εκπομπές, στην ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ στον τομέα του ενεργειακού εφοδιασμού και στην ενίσχυση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας της ΕΕ. Οι συσσωρευτές θα αποβούν σημαντικοί στη διαχείριση του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας για τη διανομή και την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας από πηγές ανανεώσιμης ενέργειας. Θα συμβάλουν επίσης στην προώθηση της κινητικότητας χαμηλών εκπομπών και μηδενικών εκπομπών. Με βάση την ευρωπαϊκή συμμαχία για τους συσσωρευτές⁸², στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του στρατηγικού σχεδίου δράσης για τους συσσωρευτές, με τίτλο «Δημιουργία στρατηγικής αξιακής αλυσίδας συσσωρευτών στην Ευρώπη» (που εκδόθηκε⁸³ μαζί με την παρούσα έκθεση), τονίζεται αυτή η σημασία αυτής της στρατηγικής αξιακής αλυσίδας. Επισημαίνεται ο ευρύς χαρακτήρας των προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο τομέας των συσσωρευτών στην Ευρώπη και εκτίθεται η πρόοδος που έχει σημειωθεί στο στρατηγικό σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους συσσωρευτές⁸⁴.

Η πλήρης εφαρμογή της προσέγγισης για την κυκλική οικονομία είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την απαλλαγή της ευρωπαϊκής οικονομίας από τις ανθρακούχες εκπομπές, ιδίως σε ενεργοβόρους τομείς όπως η χαλυβουργία, η τσιμεντοβιομηχανία ή η υαλουργία, και παράλληλα για τη διατήρηση ή την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς της. Η επαναχρησιμοποίηση και η ανακύκλωση πρώτων υλών οδηγούν σε χαμηλότερες εκπομπές και μειώνουν την εξάρτηση της Ευρώπης από τον εφοδιασμό σε πρώτες ύλες⁸⁵. Τον Δεκέμβριο του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε την «Κυκλική συμμαχία για τα πλαστικά» με βασικούς παράγοντες του κλάδου, η οποία καλύπτει ολόκληρη την αξιακή αλυσίδα των πλαστικών, στο πλαίσιο των συνεχιζόμενων προσπάθειών της για μείωση των πλαστικών απορριμμάτων, αύξηση του μεριδίου των ανακυκλωμένων πλαστικών και τόνωση της καινοτομίας στην αγορά.

⁸² https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/european-battery-alliance_el.

⁸³ Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του στρατηγικού σχεδίου δράσης για τους συσσωρευτές: δημιουργία μιας στρατηγικής αξιακής αλυσίδας συσσωρευτών στην Ευρώπη (COM(2019)176 final), 9 Απριλίου 2019.

⁸⁴ Παράρτημα της πρωτοβουλίας «Η Ευρώπη σε κίνηση — Βιώσιμη κινητικότητα για την Ευρώπη: ασφαλής, συνδεδεμένη και καθαρή (COM (2018) 293 final), 17 Μαΐου 2018.

⁸⁵ <https://www.sitra.fi/en/publications/circular-economy-powerful-force-climate-mitigation/>

6. Επενδύσεις στη βιωσιμότητα και την ενεργειακή μετάβαση

Το επενδυτικό χάσμα στην Ευρώπη μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση έχει σχεδόν κλείσει. Ωστόσο, οι υψηλής ποιότητας επενδύσεις θα εξακολουθήσουν να είναι απαραίτητες για την ευημερία στο μέλλον⁸⁶ και η Ενεργειακή Ένωση αποτελεί καίρια επενδυτική ευκαιρία. Για να επιτευχθούν τα οφέλη του πλαισίου για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030 θα απαιτηθούν πρόσθετες ετήσιες επενδύσεις ύψους περίπου 180 δισ. EUR από το 2020 έως το 2030⁸⁷. Για την κλιματική ουδετερότητα θα απαιτηθούν πρόσθετες επενδύσεις της τάξεως των 142-199 δισεκατομμυρίων EUR ετησίως από το 2030 έως το 2050⁸⁸ (σε σύγκριση με τα υπάρχοντα μέτρα⁸⁹ για τα οποία απαιτούνται επενδύσεις άνω των 400 δισεκατομμυρίων EUR ετησίως⁹⁰). Οι δημόσιοι πόροι μπορούν να παρέχουν μόχλευση ή να κατευθύνουν τις επενδύσεις προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων αυτών θα πρέπει να προέλθει από ιδιωτικές πηγές. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο και η Ενεργειακή Ένωση και η βιομηχανική πολιτική της ΕΕ εστιάζονται στη μείωση των κινδύνων των επενδύσεων στον τομέα της καθαρής ενέργειας. Τα κράτη μέλη θα εξακολουθήσουν να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην εξασφάλιση εσόδων για νέα έργα υπό μορφή καθεστώτων στήριξης. Ωστόσο, οι μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις άντλησης υπό μορφή εταιρικών συμφωνιών αγοράς ισχύος θα διαδραματίζουν όλο και περισσότερο συμπληρωματικό ρόλο στην αντιστάθμιση των εσόδων των παρόχων ανανεώσιμης ενέργειας.

Το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη (γνωστό και ως «σχέδιο Juncker») κινητοποιεί επενδύσεις σε ανανεώσιμη ενέργεια, ενεργειακή απόδοση και ενεργειακές υποδομές. Από την κινητοποίηση συνολικού ποσού επενδύσεων 390 δισεκατομμυρίων EUR από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ), περίπου 70 δισεκατομμύρια EUR επενδύθηκαν στον τομέα της ενέργειας. Παραδείγματος χάρη, το ΕΤΣΕ έχει συμβάλει στη χρηματοδότηση της πρόσβασης 7,4 εκατομμυρίων νοικοκυριών σε ανανεώσιμη ενέργεια στην ΕΕ. Μια σειρά εθνικών και περιφερειακών επενδυτικών προγραμμάτων ενεργειακής απόδοσης σε κτίρια κατοικιών στη Γαλλία, την Ισπανία, την Ιταλία, τη Γερμανία, τη Φινλανδία, την Πολωνία, την Τσεχική Δημοκρατία και άλλα κράτη μέλη έχουν ωφεληθεί από τη στήριξη του ΕΤΣΕ. Το ΕΤΣΕ συνέβαλε επίσης στη χρηματοδότηση της διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ της Ιταλίας και της Γαλλίας, καθώς και μεγάλων έργων υποδομών φυσικού αερίου, όπως ο αγωγός TransAdriatic και η σύνδεση φυσικού αερίου με τον Εύξεινο Πόντο.

Η **πολιτική συνοχής της ΕΕ** παρέχει επίσης ουσιαστική στήριξη, η οποία συμπεριλαμβάνει σημαντική χρηματοδότηση ύψους 69 δισεκατομμυρίων EUR - ή περίπου 92 δισεκατομμύρια EUR με εθνική δημόσια και ιδιωτική συγχρηματοδότηση - στο πλαίσιο των προγραμμάτων 2014-2020 και για τις πέντε διαστάσεις της Ενεργειακής Ένωσης. Η εφαρμογή προχωρεί ικανοποιητικά, καθώς διατέθηκε μέχρι το τέλος του 2018 το 71 % της συνολικής χρηματοδότησης σε έργα. Περίπου 2,5 δισεκατομμύρια EUR για επενδύσεις στην οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών έχουν χορηγηθεί μέσω χρηματοδοτικών μέσων.

⁸⁶ Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2019: Για μια ισχυρότερη Ευρώπη απέναντι στην παγκόσμια αβεβαιότητα (COM(2018) 770 final), 21 Νοεμβρίου 2018.

⁸⁷ Σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς του 2016

⁸⁸ Εάν περιληφθούν οι μεταφορές: 176 έως 290 δισεκατομμύρια EUR ετησίως — βλ. «Σε βάθος ανάλυση προς υποστήριξη της ανακοίνωσης της Επιτροπής (2018)773», πίνακας 10.

⁸⁹ Η γραμμή αναφοράς με την οποία θεωρείται ότι τηρούνται οι στόχοι για το 2030 για την ενεργειακή απόδοση (32,5 %) και την ανανεώσιμη ενέργεια (32 % της ακαθάριστης τελικής ζήτησης ενέργειας) και για να παραταθούν οι πολιτικές του 2030 χωρίς να ενισχυθούν ή να προστεθούν νέες.

⁹⁰ Εάν περιληφθούν οι μεταφορές: 1 200 δισεκατομμύρια EUR ετησίως — βλ. «Σε βάθος ανάλυση προς υποστήριξη της ανακοίνωσης της Επιτροπής (2018)773», πίνακας 10.

Επιπλέον, με την πρωτοβουλία « Έξυπνη χρηματοδότηση για έξυπνα κτίρια» προωθούνται οι επενδύσεις σε ενεργειακά αποδοτικές ανακαινίσεις νοικοκυριών και ΜΜΕ. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατή η αποτελεσματικότερη χρήση των δημόσιων πόρων με i) την αξιοποίηση χρηματοδοτικών μέσων (π.χ. εγγυημένων δανείων) και συμβάσεις ενεργειακής απόδοσης, ii) βελτίωση της συγκέντρωσης και της βοήθειας για την ανάπτυξη έργων και iii) μείωση των κινδύνων για τις επενδύσεις.

Τον Μάιο του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την περαιτέρω ενίσχυση του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτήν στο επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027⁹¹. Πρότεινε να αυξηθούν οι τρέχοντες στόχοι δαπανών του προϋπολογισμού της ΕΕ για τους στόχους για το κλίμα από 20 %⁹² σε 25 %. Πρότεινε επίσης να αυξηθούν οι δαπάνες του προγράμματος «Ορίζοντας Ευρώπη» για τους στόχους που αφορούν το κλίμα σε 35 %⁹³. Τα έργα θα πρέπει να είναι ανθεκτικά στις παρούσες και τις μελλοντικές κλιματικές αλλαγές. Η χρηματοδότηση αυτή θα συμπληρωθεί σε περιοχές που εξαρτώνται από τον άνθρακα με μέσα διευκόλυνσης της δίκαιης μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, όπως το Ταμείο Εκσυγχρονισμού στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής της ΕΕ, ένα ταμείο που θα στηρίζει την απαλλαγή από τις ανθρακούχους εκπομπές και τον εκσυγχρονισμό των ενεργειακών συστημάτων σε 10 δικαιούχα κράτη μέλη από το 2021.

Για να προωθηθούν βιώσιμες επενδύσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε, τον Μάιο του 2018, μια σειρά μέτρων για τη δημιουργία ενοποιημένου συστήματος ταξινόμησης (ταξινομία) για τον ορισμό των οικονομικών δραστηριοτήτων που μπορούν να θεωρηθούν βιώσιμες. Στις 25 Φεβρουαρίου 2019, οι συννομοθέτες συμφώνησαν σε αυτή τη νέα γενεά κριτηρίων αξιολόγησης των χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, με τα οποία θα ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης για τον τρόπο με τον οποίο οι θεσμικοί επενδυτές και οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων μπορούν να ενσωματώνουν περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και σχετικούς με τη διακυβέρνηση παράγοντες στις διαδικασίες αντιμετώπισης των κινδύνων. Με τα μέτρα αυτά θα αναπτυχθεί επίσης μια νέα κατηγορία κριτηρίων αξιολόγησης των χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και των θετικών επιπτώσεων των ανθρακούχων εκπομπών, τα οποία θα παρέχουν στους επενδυτές καλύτερες πληροφορίες σχετικά με το αποτύπωμα άνθρακα των επενδύσεών τους.

Η σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων των περιβαλλοντικά επιζήμιων ορυκτών καυσίμων είναι απαραίτητη για να επιτευχθεί αποδοτική και αποτελεσματική Ενεργειακή Ένωση, όπως αναγνωρίζεται στις δεσμεύσεις της ΕΕ στο πλαίσιο της G20. Από το 2008 έως το 2016, οι επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων δεν μειώθηκαν. Η αξία των εν λόγω επιδοτήσεων εκτιμάται σε 55 δισεκατομμύρια EUR το 2016, γεγονός που σημαίνει ότι οι πολιτικές της ΕΕ και των κρατών μελών δεν επαρκούν ακόμη για τη σταδιακή κατάργησή τους⁹⁴.

7. Ισχυρή εξωτερική διάσταση της Ενεργειακής Ένωσης

Ως παγκόσμιος παράγοντας, η ΕΕ ήταν ένας από τους πρώτους αναγνώρισαν την πρόκληση της κλιματικής αλλαγής και τις δυνατότητες της μετάβασης στην καθαρή ενέργεια. Χάρη στον στενό συντονισμό με τα κράτη μέλη της, η ΕΕ επιδιώκει με επιτυχία τη

⁹¹ «Ένας σύγχρονος προϋπολογισμός για μια Ένωση που προστατεύει, ενδυναμώνει και υπερασπίζεται τους πολίτες της – Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027, COM(2018) 321 final, 2 Μαΐου 2018.

⁹² Το διάγραμμα δείχνει ότι η συνολική συνεισφορά στην ενσωμάτωση των πτυχών της κλιματικής αλλαγής αναμένεται να φθάσει σε 19,3 % το 2018. Το διάγραμμα αναθεωρείται κάθε χρόνο.

⁹³ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-modern-budget-may_2018_en.pdf.

⁹⁴ <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/energy-prices-and-costs>.

διπλωματία στον τομέα της ενέργειας και του κλίματος, κινητοποιώντας τα διπλωματικά της δίκτυα και τους οργανισμούς συνεργασίας για να ασκήσει πιέσεις με αντικείμενο μια φιλόδοξη παγκόσμια δράση για το κλίμα. Εν προκειμένω περιλαμβάνεται η προσέγγιση των χωρών εταίρων και η κλιμάκωση της χρηματοδότησης για το κλίμα και η παροχή τεχνικής συνδρομής για να βοηθηθούν οι χώρες να εφαρμόσουν τις εθνικά καθορισμένες συνεισφορές τους στη συμφωνία του Παρισιού. Η ΕΕ έχει διοργανώσει υπουργικές συναντήσεις με την Κίνα και τον Καναδά σχετικά με τη δράση για το κλίμα, οι οποίες έχουν συμβάλει στη διατήρηση της εμπιστοσύνης στην παγκόσμια δράση για το κλίμα. Η ΕΕ συνεργάζεται επίσης στενά με τις προεδρίες της G7 και της G20 και τους εταίρους της για την προώθηση του παγκόσμιου θεματολογίου για το κλίμα, υπογραμμίζοντας ότι είναι αναγκαίο οι οικονομίες με υψηλή ένταση εκπομπών να επιδείξουν πρωταγωνιστικό ρόλο και πρόοδο. Επιπλέον, η πρωτοβουλία «αποστολή καινοτομίας» αποτελεί ένα σημαντικό διακυβερνητικό φόρουμ για νέες δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης. Η ετήσια αποστολή καινοτομίας που οργανώνεται παράλληλα με την υπουργική διάσκεψη για την καθαρή ενέργεια⁹⁵ παρέχει σημαντικές ευκαιρίες για την επιτάχυνση των επενδύσεων στην καινοτομία στον τομέα της καθαρής ενέργειας.

Η παγκόσμια πρωτοπορία της ΕΕ στην καθαρή ενέργεια και το κλίμα έχει ενσωματωθεί σε άλλους διεθνείς στόχους της. Η κλιματική αλλαγή λειτουργεί ως «πολλαπλασιαστής απειλών», συμβάλλοντας στην παγκόσμια αστάθεια και στις μεταναστευτικές ροές μεγάλης κλίμακας. Αντίθετα, οι επενδύσεις στην καθαρή ενέργεια στις χώρες εταίρους δημιουργούν δυνατότητες για τις ευρωπαϊκές πρωτοπόρες βιομηχανίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, τις οποίες η ΕΕ επιδιώκει να μεγιστοποιήσει.

Η ΕΕ αναζητά νέους τρόπους ευθυγράμμισης εμπορικών και κλιματικών στόχων. Για παράδειγμα, η συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Ιαπωνίας είναι η πρώτη στον κόσμο που περιλαμβάνει ειδική δέσμευση για τη συμφωνία του Παρισιού. Στον τομέα του διμερούς εμπορίου και της ενέργειας, η ΕΕ συμφώνησε επίσης το 2018 σε ένα κεφάλαιο «ενέργεια και πρώτες ύλες» με το Μεξικό και εξακολουθεί να εμμένει σε τέτοια κεφάλαια στις εν εξελίξει διαπραγματεύσεις συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών με σημαντικές χώρες ενέργειας και πρώτων υλών, όπως η Αυστραλία, το Αζερμπαϊτζάν και η Χιλή.

Η αντιμετώπιση των εκπομπών από τις διεθνείς αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, λαμβανομένης υπόψη της προβλεπόμενης αύξησης των εκπομπών λόγω της αύξησης της κυκλοφορίας. Τον Οκτώβριο του 2016, ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας συμφώνησε στην ανάπτυξη ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου, του συστήματος CORSIA⁹⁶, ως ένα πρώτο βήμα αντιστάθμισης των εκπομπών άνω των επιπέδων του 2020 από το 2021. Στον τομέα της ναυτιλίας, ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός ενέκρινε, τον Απρίλιο του 2018, μια αρχική στρατηγική⁹⁷ για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τα πλοία τουλάχιστον κατά 50 % έως το 2050 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2008. Και στους δύο τομείς, θα πρέπει να

⁹⁵ <http://www.cleanenergyministerial.org/>

⁹⁶ Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation (σύστημα αντιστάθμισης και μείωσης των ανθρακούχων εκπομπών από τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές). Η συμφωνία καθορίζει i) τον στόχο σταθεροποίησης των εκπομπών στα επίπεδα του 2020, απαιτώντας από τις αεροπορικές εταιρείες να αντισταθμίζουν την αύξηση των εκπομπών τους, ii) βασικά στοιχεία σχεδιασμού του παγκόσμιου συστήματος και iii) έναν χάρτη πορείας για την ολοκλήρωση των εργασιών σχετικά με τους τρόπους εφαρμογής — βλ. https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/aviation_en.

⁹⁷ [http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/PollutionPrevention/AirPollution/Documents/Resolution%20MEPC.304\(72\)_E.pdf](http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/PollutionPrevention/AirPollution/Documents/Resolution%20MEPC.304(72)_E.pdf).

διασφαλιστούν τα εν λόγω βασικά βήματα για την απαλλαγή από τις ανθρακούχους εκπομπές.

Η διεθνής δέσμευση της ΕΕ έχει συμβάλει στην επίτευξη του στόχου της Ενεργειακής Ένωσης για τη διαφοροποίηση των ενεργειακών πόρων της Ευρώπης και την ενεργειακή ασφάλεια. Η ΕΕ διατηρεί τακτικό διάλογο με βασικούς προμηθευτές και εταίρους στον τομέα της ενέργειας - τόσο σε διμερές επίπεδο (Νορβηγία, ΗΠΑ, Ιράν, Αλγερία, Αίγυπτος και Τουρκία) όσο και μέσω πολυμερών πλατφορμών (π.χ. του ΟΠΕΚ, της Ένωσης για τη Μεσόγειο, της G7 και της G20).

Όσον αφορά τον εφοδιασμό με φυσικό αέριο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκόλυνε αρκετούς γύρους τριμερών συνομιλιών μεταξύ της Ουκρανίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας, με στόχο να διασφαλιστεί η αδιάλειπτη διαμετακόμιση φυσικού αερίου από τη Ρωσία μέσω της Ουκρανίας. Οι πρώτες παραδόσεις φυσικού αερίου μέσω του Νότιου Διαδρόμου φυσικού αερίου αναμένεται να αρχίσουν το επόμενο έτος, ως αποτέλεσμα της συνεπούς συνεργασίας της ΕΕ με όλους τους σχετικούς εταίρους και ενδιαφερόμενα μέρη του έργου. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επίσης υποστηρίξει τις προσπάθειες των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου στην αναζήτηση κοινών λύσεων για τη διοχέτευση των σημαντικών τους πόρων φυσικού αερίου στην αγορά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραμένει επίσης προσηλωμένη στην υποστήριξη της ανάπτυξης της περιοχής σε κόμβο φυσικού αερίου και μελλοντικό πάροχο φυσικού αερίου στην ΕΕ. Θα συνεχίσει την πολιτική της με στόχο την περαιτέρω διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού και των διόδων μεταφοράς, καθώς και την αυστηρή εφαρμογή του κεκτημένου στον τομέα της ενέργειας σε ολόκληρο το έδαφος της Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ακολούθησε τη στρατηγική της του 2016⁹⁸ για να διασφαλίσει ότι η ΕΕ θα καταστεί ακόμη πιο ελκυστικός προορισμός του παγκόσμιου εφοδιασμού με υδροποιημένο φυσικό αέριο (ΥΦΑ), βοηθώντας την να διαδραματίσει καίριο ρόλο στις προσπάθειες διαφοροποίησης. Η ΕΕ συνεχίζει τις στενές ανταλλαγές σε όλα τα θέματα ενεργειακής πολιτικής με τους κύριους εταίρους της, και ιδίως με τις Ηνωμένες Πολιτείες· τόσο οι Ηνωμένες Πολιτείες όσο και η ΕΕ έχουν προβεί σε συγκεκριμένες ενέργειες για την αύξηση των εισαγωγών ΥΦΑ από τις Ηνωμένες Πολιτείες στην ΕΕ με ανταγωνιστικές τιμές. Μετά τη συνάντηση του Προέδρου Juncker με τον Πρόεδρο Trump τον Ιούλιο του 2018⁹⁹, το εμπόριο ΥΦΑ εντατικοποιήθηκε, με την εισαγωγή συνολικά σχεδόν 9 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων μέχρι τις αρχές Μαρτίου του 2019¹⁰⁰. Στις 2 Μαΐου 2019 θα πραγματοποιηθεί διάσκεψη σε υψηλό επίπεδο με θέμα το ΥΦΑ στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ενέργειας ΕΕ-ΗΠΑ για την περαιτέρω ενίσχυση των επαφών μεταξύ επιχειρήσεων.

Η ΕΕ συνέχισε να βοηθά τις χώρες της γειτονίας της στον εκσυγχρονισμό του ενεργειακού τομέα τους. Μέσω της Ενεργειακής Κοινότητας, η ΕΕ εξακολούθησε να βοηθά τα συμβαλλόμενα μέρη να υιοθετήσουν τα βασικά στοιχεία του κεκτημένου της ΕΕ στην ενέργεια και το κλίμα. Προς το παρόν πραγματοποιείται επικαιροποίηση της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα.

Η διασφάλιση της πυρηνικής ασφάλειας πέραν των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτέλεσε επίσης βασικό πεδίο ενδιαφέροντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Διοργανώθηκαν προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων στις γειτονικές χώρες της ΕΕ, όπως αυτές που

⁹⁸ Στρατηγική της ΕΕ για το υδροποιημένο φυσικό αέριο και την αποθήκευση φυσικού αερίου, COM(2016) 49 final, 16 Φεβρουαρίου 2016.

⁹⁹ Δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Κοινή δήλωση ΕΕ-ΗΠΑ της 25ης Ιουλίου: Οι ενωσιακές εισαγωγές αμερικανικού υδροποιημένου φυσικού αερίου παρουσιάζουν αύξηση. Βρυξέλλες, 9 Αυγούστου 2018. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4920_en.htm.

¹⁰⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1531_en.htm.

διενεργήθηκαν σε όλους τους αντιδραστήρες στην ΕΕ, οι οποίες θα συνεχισθούν. Η προσομοίωση ακραίων καταστάσεων που διενήργησε η Λευκορωσία αξιολογήθηκε από ομότιμους εμπειρογνώμονες της ΕΕ.

Όσον αφορά τη συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας για μη στρατιωτικούς σκοπούς, η ΕΕ συνέχισε με επιτυχία τη συνεργασία της με το Ιράν, σύμφωνα με το κοινό ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης. Εν προκειμένω, η ΕΕ έχει ως στόχο να ενισχύσει τη συνεργασία - για να κατανοήσει καλύτερα τις μη στρατιωτικές πυρηνικές ανάγκες του Ιράν και να αυξήσει σταδιακά την εμπιστοσύνη της στο πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν - καθώς και την ευρύτερη μακροπρόθεσμη εκ νέου δέσμευση με το Ιράν. Η ΕΕ έχει δρομολογήσει διάφορες δράσεις για την υποστήριξη της διαδικασίας αυτής, ιδίως όσον αφορά την πυρηνική ασφάλεια και την υποστήριξη της ρυθμιστικής αρχής του Ιράν στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας. Η ΕΕ διοργάνωσε επίσης πρόσφατα το τρίτο σεμινάριο υψηλού επιπέδου ΕΕ-Ιράν σχετικά με τη διεθνή συνεργασία και τη διακυβέρνηση στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας.

Η ΕΕ έχει επεκτείνει περαιτέρω τη διεθνή συνεργασία της με διεθνείς εταίρους σε αγορές ανθρακούχων εκπομπών, σε στενή συνεργασία με την Κίνα για τη στήριξη της έναρξης και της ανάπτυξης του εθνικού της συστήματος, αλλά και με τη Νέα Ζηλανδία και την Καλιφόρνια. Η πρώτη συμφωνία σύνδεσης με το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών υπογράφηκε και συνήφθη μεταξύ της ΕΕ και της Ελβετίας.

Η ΕΕ αναγνωρίζει τη σημασία της βιώσιμης και καθαρής ενέργειας για την ανάπτυξη και την παγκόσμια σταθερότητα. Για τον λόγο αυτό, η ΕΕ αναπτύσσει συνεχώς τη στήριξή της για την πρόσβαση σε βιώσιμη και οικονομικά προσιτή ενέργεια. Στο τρέχον πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020, 3,7 δισεκατομμύρια EUR προορίζονται για τη βιώσιμη ενέργεια. Δύο προκλήσεις εξαιρετικής σημασίας πρέπει να αντιμετωπιστούν ταυτόχρονα: η πρόκληση της πρόσβασης στην ενέργεια και η πρόκληση μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτήν. Δεδομένης της σημασίας αυτών των προκλήσεων, η ΕΕ επικεντρώνει επίσης τις προσπάθειές της στην υποστήριξη της διακυβέρνησης του ενεργειακού τομέα και στην παροχή καινοτόμων χρηματοδοτικών μηχανισμών για τη μόχλευση ιδιωτικών επενδύσεων στον τομέα της βιώσιμης ενέργειας. Σε αυτούς τους καινοτόμους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς περιλαμβάνεται το Ευρωπαϊκό Εξωτερικό Επενδυτικό Σχέδιο. Με βάση τη νέα Συμμαχία Αφρικής-Ευρώπης που ανακοινώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2018, δρομολογήθηκε τον Νοέμβριο του 2018 μια κοινή ευρωπαϊκή πλατφόρμα υψηλού επιπέδου για βιώσιμες ενεργειακές επενδύσεις. Αυτή η υψηλού επιπέδου πλατφόρμα θα συμβάλει στην αφρικανική πρωτοβουλία «African Renewable Energy Initiative» (Αφρικανική πρωτοβουλία για την ανανεώσιμη ενέργεια στην Αφρική).

Καθώς η δράση των κυβερνήσεων μεμονωμένα δεν επαρκεί για την επίτευξη των παγκόσμιων στόχων για το κλίμα, η ΕΕ συνεργάζεται σε παγκόσμιο επίπεδο με την κοινωνία των πολιτών, τον ιδιωτικό τομέα και τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, ώστε να τις βοηθήσει να κινητοποιηθούν για τη δράση για το κλίμα. Παραδείγματος χάρη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστήριξε την ανάπτυξη του Παγκόσμιου Συμφώνου των Δημάρχων για το Κλίμα και την Ενέργεια από τότε που συστάθηκε το 2017. Μέχρι στιγμής, 9 296 πόλεις που αντιπροσωπεύουν περισσότερα από 808 εκατομμύρια άτομα ανά τον κόσμο και 10,59 % του συνολικού παγκόσμιου πληθυσμού, έχουν δεσμευτεί με το Παγκόσμιο Σύμφωνο. Οι δράσεις αυτές όχι μόνο παροτρύνουν άλλες πόλεις να δεσμευθούν, αλλά διευκολύνουν επίσης τις επενδύσεις σε αστικά σχέδια για το κλίμα και την ενέργεια, αναπαράγοντας σε παγκόσμιο επίπεδο τις λύσεις που εφαρμόστηκαν πρώτα στην ΕΕ.

<i>Πλαίσιο: περαιτέρω ενίσχυση του παγκόσμιου ρόλου του ευρώ στον τομέα της ενέργειας</i>

Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εισαγωγέας ενέργειας στον κόσμο με συνολικές ετήσιες δαπάνες εισαγωγών ενέργειας κατά μέσο όρο 300 δισεκατομμύρια EUR τα τελευταία 5 έτη. Έχει συνεπώς στρατηγικό συμφέρον να προωθηθεί η χρήση του ευρώ στον ενεργειακό τομέα. Αυτό θα μειώσει την έκθεση των ευρωπαϊκών εταιρειών σε συναλλαγματικούς και πολιτικούς κινδύνους. Θα μειώσει επίσης το κόστος και τους κινδύνους για τις ευρωπαϊκές εταιρείες και θα μειώσει τα επιτόκια που καταβάλλουν τα νοικοκυριά.

Αυτό μπορεί να συμβεί μόνο εάν καταβληθούν κοινές προσπάθειες από την ΕΕ, τα κράτη μέλη, τους συμμετέχοντες στην αγορά και άλλους παράγοντες. Για τον λόγο αυτόν, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε σήμερα σύσταση¹⁰¹ για την προώθηση της ευρύτερης χρήσης του ευρώ στις διεθνείς συμφωνίες και συναλλαγές ενέργειας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άρχισε επίσης σειρά διαβουλεύσεων με ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τις δυνατότητες της αγοράς για ευρύτερη χρήση των συναλλαγών σε ευρώ, μεταξύ των οποίων είναι εκείνες που αφορούν το αργό πετρέλαιο, το φυσικό αέριο ή τα προϊόντα διύλισης.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η δημιουργία της Ενεργειακής Ένωσης απαιτεί στενή συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής, των κρατών μελών και όλων των τμημάτων της κοινωνίας. Η Ενεργειακή Ένωση έχει συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας της Ευρώπης. Επιτεύχθηκε με τη διασύνδεση των εθνικών αγορών, την περαιτέρω διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών, την εξάπλωση της ενδογενούς ανανεώσιμης ενέργειας, την εφαρμογή μέτρων ενεργειακής απόδοσης και την προώθηση ευνοϊκού περιβάλλοντος επενδύσεων. Οι προσπάθειες αυτές πρέπει να διατηρηθούν για να διασφαλιστεί η ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης και οι ανταγωνιστικές τιμές ενέργειας.

Για να αξιοποιηθεί το οικονομικό δυναμικό και να προωθηθεί η κλιματική ουδετερότητα, η Ενεργειακή Ένωση πρέπει πλέον να αποκτήσει βαθιές ρίζες. Η εφαρμογή του νέου νομικού πλαισίου και οι δράσεις διευκόλυνσης προσελκύουν επενδύσεις που θα αναπτύξουν ολόκληρη την οικονομία της Ευρώπης, θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και θα προωθήσουν την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Οι προσπάθειες αυτές πρέπει τώρα να διπλασιαστούν ώστε να αποκομισθούν περαιτέρω οφέλη. Η μετάβαση πρέπει να είναι δίκαιη και κοινωνικά αποδεκτή. Οι κοινωνικές επιπτώσεις της διαδικασίας πρέπει να είναι εξαρχής στο επίκεντρο των πολιτικών.

Από σήμερα έως το 2030, ο συνεχιζόμενος επαναλαμβανόμενος διάλογος μεταξύ των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα θα είναι εξαιρετικά σημαντικός. Ο διάλογος αυτός θα συμβάλει στην εξεύρεση συλλογικών λύσεων, στην προώθηση της αμοιβαίας υποστήριξης μεταξύ των κρατών μελών και στη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλιστεί ότι η ΕΕ υλοποιεί από κοινού τις δεσμεύσεις της. Με βάση την αξιολόγηση των προσχεδίων των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα των κρατών μελών, καθώς και τις συστάσεις που θα εκδώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έως τις 30 Ιουνίου 2019, τα κράτη μέλη θα εκδώσουν τα τελικά τους σχέδια πριν τις 31 Δεκεμβρίου 2019. Η επόμενη «έκθεση σχετικά με την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης» θα δημοσιευθεί πριν από τα τέλη Οκτωβρίου του 2020. Έως τότε, η παρούσα έκθεση θα δίνει έμφαση στην πρόοδο που επιτυγχάνεται με την εφαρμογή του συμφωνηθέντος νομοθετικού πλαισίου, καθώς και στις νέες εξελίξεις των ευνοϊκών δράσεων. Η επανεξέταση της προόδου και η δυναμική προσαρμογή στις νέες εξελίξεις θα παραμείνουν σημαντικές.

¹⁰¹ Σύσταση της Επιτροπής, της 5ης Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με τον διεθνή ρόλο του ευρώ στον τομέα της ενέργειας (C(2018) 8111 final), 5.12.2018.

Η ενοποίηση και η καινοτομία σε όλους τους τομείς της οικονομίας και η προώθηση της συνοχής ευρέος φάσματος συναφών πολιτικών και διαφόρων κλιμάκων δράσης θα είναι πιο ουσιαστικής σημασίας από ποτέ. Η προσέγγιση αυτή, στην οποία περιλαμβάνονται η ενέργεια, ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή σε αυτήν, η ποιότητα του αέρα, οι ψηφιακές τεχνολογίες, η βιομηχανία, οι μεταφορές, η χρήση γης, η γεωργία, κοινωνικά θέματα, η ασφάλεια και πολλά άλλα θέματα, χρειάζεται να προωθηθεί σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Θα δώσει τα εφόδια στην ΕΕ για να αντιμετωπίσει μελλοντικές προκλήσεις, όπως η ψηφιοποίηση, η ενδυνάμωση των καταναλωτών και η ανάπτυξη ευέλικτων αγορών ηλεκτρικής ενέργειας που μπορούν να ανταποκριθούν σε υψηλά μερίδια διαλείπουσας ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Η Επιτροπή χρειάζεται να συνεχίσει να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των πολιτών, των τοπικών αρχών και της βιομηχανίας στην προώθηση της συνεργασίας, τη δημιουργία πλήρων βιομηχανικών αξιακών αλυσίδων, την ενίσχυση της καινοτομίας και των επενδύσεων σε αστικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, θα είναι καίρια η εξασφάλιση της αναγκαίας χρηματοδότησης - ο δημοσιονομικός τομέας στην ΕΕ έχει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στις ετήσιες επενδυτικές ανάγκες με σχεδόν 180 δισεκατομμύρια EUR για να επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030. Θα είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί σταθερή και μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση επί πολλά έτη και να διασφαλιστεί ότι η εν λόγω χρηματοδότηση ανταποκρίνεται στις ανάγκες της Ενεργειακής Ένωσης.

Η ΕΕ πρέπει να διατηρήσει και να ενισχύσει τον ηγετικό της ρόλο στην παγκόσμια δράση για το κλίμα και την ενέργεια, παρέχοντας ταυτόχρονα ενεργειακή και κλιματική ασφάλεια σε όλους τους πολίτες της. Θα είναι, συνεπώς, εξαιρετικά σημαντικό να συνεχισθεί η ενίσχυση του ευνοϊκού πλαισίου, να διευκολυνθεί η ενεργειακή μετάβαση και να δημιουργηθούν κατάλληλες συνθήκες για μια οικονομία ουδέτερη ως προς το κλίμα.

Το στρατηγικό μακροπρόθεσμο όραμα της ΕΕ για ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και ουδέτερη οικονομία έως το 2050 θα είναι ουσιαστικής σημασίας για να δοθεί σαφής κατεύθυνση στην περαιτέρω ανάπτυξη της Ενεργειακής Ένωσης. Η πρόταση που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δείχνει την κατεύθυνση της μετάβασης σε μια ουδέτερη και ανθεκτική οικονομία. Υπογραμμίζει για άλλη μια φορά τη σημασία του ευρέος ευνοϊκού πλαισίου της ΕΕ για την επίτευξη κλιματικά ουδέτερου καθεστώτος έως τα μέσα του αιώνα. Το πλαίσιο αυτό προωθεί ευνοϊκές συνθήκες για τη χρηματοδότηση και τις επενδύσεις με την εσωτερίκευση του εξωτερικού κόστους, συνεκτικό θεματολόγιο έρευνας και καινοτομίας, δίκαιη μετάβαση για τις περιφέρειες, τους οικονομικούς τομείς και το ευρύ κοινό, και την πλήρη αξιοποίηση των σχετικών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών της ΕΕ για τον προϋπολογισμό, την απασχόληση και τη συνοχή.